

**Kinnitatud Avinurme Vallavolikogu
25.01.2007.a.määrusega nr 32**

Avinurme valla jäätmekava 2006-2010

2006

Sisukord

Sissejuhatus.....	4
1. Jäätmekava eesmärgid.....	5
2. Jäätmekäitlusalane seadusandlus.....	6
2.1. Üleriigiline jäätmekäitlusalane seadusandlus.....	6
2.2. EL direktiivid.....	6
2.3. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel.....	7
2.4. Omavalitsuse jäätmekäitlusalane õigus.....	9
2.5. Jäätmekava seos Üleriigilise jäätmekavaga ja Ida-Virumaa jäätmekavaga.....	10
3. Avinurme valla sotsiaal-majanduslik ülevaade.....	11
3.1. Asend ja asustus.....	11
3.2. Looduskeskkond.....	11
3.3. Maakasutus.....	11
3.4. Rahvastik ja tööhõive.....	12
3.5. Tervishoid ja sotsiaahoolekanne.....	12
3.6. Haridus.....	12
3.7. Ettevõtlus.....	12
4. Avinurme valla jäätmemajanduse olukord.....	13
4.1. Tekkivad jäätmete kogused ja nende üleandmise võimalused.....	13
4.1.1. Segaalmejäätmed.....	13
4.1.2. Pakendijäätmed.....	15
4.1.3. Biolagunevad jäätmed.....	15
4.1.4. Ohtlikud jäätmed.....	16
4.1.5. Tervishoiuasutuse jäätmed.....	17
4.1.6. Ehitus- ja lammutusjäätmed.....	17
4.1.7. Tootmises tekkivad jäätmed.....	18
4.1.8. Metallijäätmed.....	19
4.1.9. Elektri- ja elektroonikajäätmed ning kodumasinad.....	19
4.1.10. Muud jäätmed.....	19

4.2.	Jäätmetekke prognoos.....	20
4.3.	Avinurme vallas tegutsevad jäätmekäitlejad.....	20
4.4.	Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine.....	21
4.4.1.	Jäätmete taaskasutamine.....	21
4.4.2.	Jäätmete kõrvaldamine.....	21
4.5.	Jäätmekäitluse finantseerimine.....	22
4.6.	Jäätmemajanduse probleemid Avinurme vallas.....	22
5.	Jäätmehoolduse arengusuunad.....	24
5.1.	Korraldatud jäätmeveo organiseerimine.....	25
5.2.	Prügilasse ladestavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine.....	30
5.2.1.	Segaolmejäätmed.....	31
5.2.2.	Pakendijäätmed.....	31
5.2.3.	Biolagunevad jäätmed.....	33
5.2.4.	Ohtlikud jäätmed.....	35
5.2.5.	Tervishoiuasutuse jäätmed.....	37
5.2.6.	Ehitus- ja lammutusjäätmed.....	37
5.2.7.	Tootmises tekkivad jäätmed.....	38
5.2.8.	Metallijäätmed.....	40
5.2.9.	Muud jäätmed.....	41
5.3.	Jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine.....	41
5.4.	Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine.....	42
5.5.	Koostöö teiste omavalitsustega.....	44
5.6.	Jäätmepunktide rajamine.....	44
5.6.1.	Jäätmepunkti jõudvad jäätmekogused.....	44
6.	Jäätmekäitluse keskkonnamõju.....	45
6.1.	Jäätmete tekke ja jäätmete kogumise keskkonnamõju.....	45
6.2.	Jäätmeveo keskkonnamõju.....	45
6.3.	Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju.....	46
6.4.	Kokkuvõte.....	46
7.	Tegevuskava ja investeeringute vajadus.....	47
8.	Võimalikud rahastamisallikad.....	50
	Kokkuvõte.....	51
	Kasutatud kirjandus.....	52

Sissejuhatus

Jäätmed ei ole probleem, vaid ressurss, millede taaskasutamine vähendab või väldib keskkonnahäiringuid ja vähendab loodusressursside kasutamist.

Käesoleva jäätmekava eesmärk on määratleda Avinurme valla jäätmehooldde arengusuunad järgnevatiks aastateks. Jäätmekava on koostatud juhindudes üleriigilisest ja Ida-Virumaa jäätmekavast ning lähtudes kehtivatest jäätmemajandust reguleerivatest õigusaktidest.

Avinurme valla jäätmekava sisaldab üldist ülevaadet vallast, jäätmemajanduse hetkeolukorra ülevaadet ning analüüsi jäätmemajandusega seotud probleemidest. Jäätmekava püstitab jäätmehoolduse eesmärgid aastateks 2006 – 2010 ja esitab tegevuskava eesmärkide elluviimiseks. Jäätmekavas tuuakse välja ka püstitatud eesmärkide täitmiseks vajalikud ettevalmistavad tegevused

Käesolev jäätmekava käsitleb selliseid jäätmeid, mis on defineeritud jäätmetena *Jäätmeseaduse* mõistes. Jäätmekava ei hõlma jäätmeid, mis ei kuulu *Jäätmeseaduse* § 1 lõike 2 kohaselt *Jäätmeseaduse* reguleerimisalasse:

- välisõhku suunatavad saasteained;
- reovesi ja koos reoveega käitlemisele või keskkonda suunatavad jäätmed (välja arvatud reoveesete);
- radioaktiivsed jäätmed;
- loomakorjused osas, mis on reguleeritud muude õigusaktidega;
- mullaviljakuse parandamiseks või mujal põllumajanduses taaskasutatud sõnnik ning muud põllu- ja metsamajanduses tekkinud loodussõbralikud tavajäätmed;
- maavarade ja maa-ainese uuringute, kaevandamise, töötlemise ja ladustamise tulemusena tekkivad jäätmed ning karjäärade tootmisjäätmed niivõrd, kuivõrd need on reguleeritud muude seadustega.

1. Jäätmekava eesmärgid

Eesti Keskkonnastrateegias määratletud jäätmemajanduse põhieesmärgid on:

1. Jäätmetekke vältimine.
2. Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine.
3. Jäätmete taaskasutamise laiendamine.
4. Keskkonnanõuetekohane jäätmetöötlus.
5. Jäätmete keskkonnaohutu kõrvaldamine.

Jäätmekava eesmärgiks on korraldada Avinurme valla jäätmekäitlust võimalikult ökonoomselt ja keskkonnasäästlikult vastavalt kehtivatele õigusaktidele ja püüeldes jäätmemajanduse põhieesmärkide täitmise poole.

Jäätmekavas sätestatu jõustatakse õigusaktina jäätmehoolduseeskirjas, mis kehtestatakse Avinurme Vallavolikogu määrusega ja mis reguleerib jäätmehooldust Avinurme valla territooriumil.

Jäätmekava ajakohastamine on pidev protsess, mis sõltub tema elluviimisel saavutatud tulemustest, muutuvatest tingimustest ja seadusandlusest.

Kuna jäätmemajanduse korraldus, kus jäätmevaldajal on olnud suur otsustusõigus oma jäätmekäitluse korralduse üle, ei ole taganud Avinurme vallas rahuldavat olukorda ning organiseeritud jäätmekäitluse osa on madal, on eesmärgiks luua kogu valda hõlmav ühtne jäätmekäitlussüsteem. Sinna hulka kuuluvad muu hulgas:

- korraldatud olmejäätmevedu;
- taaskasutatavate jäätmete eraldi kogumine ja taaskasutamine;
- ohtlike jäätmete käitlus;
- biolagunevate jäätmete eraldi kogumine ja kompostimine;
- ehitusjäätmete käitlus;
- tootmises tekkivate jäätmete käitlus;
- elanikkonna teavitamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine.

2. Jäätmekäitluslane seadusandlus

2.1. Üleriigiline jäätmekäitluslane seadusandlus

Eesti Vabariik rakendab jäätmemajanduse planeerimisel ja korraldamisel säästva arengu põhimõtteid ning arvestab keskkonna-alases seadusloomes Euroopa Liidu direktiivide soovitustega. 28. jaanuaril 2004. aastal võttis Riigikogu vastu *jäätmeseaduse* (RTI, 26.02.2004, 9, 52), mis lähtub peamiselt kahest Euroopa Liidu jätmealasest raamdirektiivist - *Euroopa Nõukogu direktiiv 75/442/EMÜ 15.07.1975 jäätmete kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975), muudetud Nõukogu direktiiviga 91/156/EMÜ 18.03.1991 (EÜT L 78, 26.03.1991) ja *Euroopa Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377, 31.12.1991).

Jäätmeseadusega määratud eesmärkide saavutamiseks ja jäätmemajanduse planeerimiseks koostatakse üleriigiline, maakonna ning kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekava. Eesti Vabariigi Riigikogu kiitis 4. Detsembril 2002 heaks *Üleriigilise jäätmekava*, mis toob välja Eesti jäätmemajanduse probleemid ja püstitab jäätmemajanduse üldised eesmärgid. Samuti on valminud Ida-Virumaamaa jäätmekava.

Jäätmemajanduse planeerimisel on oluline koht *Pakendiseadusel* (vastu võetud 21.04.2004), mis esitab pakendile ja pakendi kasutamisele üldised nõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmete vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmete taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest.

Keskkonnatasude seadus (RT I 2005, 67, 512) sätestab tasumäärad saasteainete ja jäätmete keskkonda viimisel ning tasu arvutamise ja maksmise korra.

Keskkonnajärelevalve seadus (07.07.2001) kehtestab riiklikku keskkonnajärelevalvet teostavate ja juhtivate ning riiklikule järelevalvele allutatud isikute õigused ja kohustused.

Jäätmeseaduse ja Pakendiseaduse alusel on välja antud rida määrusi ja korraldusi, mis täpsustavad nii jäätmekäitlust korraldavate ja kontrollivate instantside tööd kui ka jäätmeliikide käitluse tingimusi. Üheks olulisemaks on keskkonnaministri määrus *Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded* (29.04.2004), mis käsitleb Avinurme kaudu kogu jäätmekäituse süsteemi tervikuna, alates jäätmete tekkest kuni lõppkäitluseni.

2.2. EL direktiivid

Euroopa Liidu keskkonnapoliitika koosneb mitmesajast seadusandlikust aktist; jäätmehoolduse seisukohalt olulisemad direktiivid on järgmised:

- Nõukogu direktiiv 75/442/EEÜ 15. juulist 1975 *jäätmete kohta* (EÜT L 194, 25.7.1975). Täiendatud direktiiviga 91/156/EMÜ 18. märtsist 1991 (EÜT L 078, 26.03.1991)
- Nõukogu direktiiv 91/689/EMÜ 12. detsembrist 1991 *ohtlike jäätmete kohta* (EÜT L 377 31.12.1991). Täiendatud direktiiviga 94/31/EÜ 27. juunist 1994 (EÜT L 168, 2.7.1994)

Eespool toodud baasdirektiividel põhinevad mitmed spetsiifilised direktiivid, millistest tähtsamad on:

- Nõukogu direktiiv 75/439/EMÜ 16. juunist 1975 *jääkõlvide kõrvaldamise kohta* (EÜT L 194, 25.07.1975). Täiendatud direktiiviga 87/101/EEÜ 22. detsembrist 1986 (EÜT L 042, 12.02.1987)
- Nõukogu direktiiv 91/157/EMÜ 18. märtsist 1991 *teatud ohtlike aineid sisaldavate patareide ja akumulaatorite kohta* (EÜT L 078, 26.03.1991)
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 94/62/EÜ 20. detsembrist 1994 *pakendi ja pakendijäätmete kohta* (EÜT L 365, 31.12.1994)
- Nõukogu direktiiv 96/59/EÜ 16. septembrist 1996 *polüklooritud bifeniülide ja polüklooritud terfeniülide (PCB/PCT) kohta* (EÜT L 243, 24.09.1996)
- Euroopa Parlamendi ja Nõukogu direktiiv 2000/53/EÜ 18. septembrist 2000 *romusõidukite kohta* (EÜT L 269, 21.10.2000)
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/95/EÜ 27. jaanuarist 2003 *piirangute kohta teatud ohtlike ainete kasutamise osas elektri- ja elektroonikaseadmetes* (EÜT L 037, 13.02.2003)
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2002/96/EÜ 27. jaanuarist 2003 *elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmete kohta* (EÜT L 037, 13.02.2003)

Jäätmekäitluse protsessil valitsevate tehniliste tingimuste kohta, mis peavad tagama jäätmekäitlusprotsessi ohutuse, on välja töötatud järgmised olulisemad direktiivid:

- Nõukogu direktiiv 86/278/EMÜ 12. juunist 1986 keskkonna ja eriti pinnase kaitse kohta reoveesete kasutamisel põllumajanduses (EÜT L 181 04.07.1986)
- Nõukogu direktiiv 1999/31/EÜ 26. aprillist 1999 *prügilate kohta* (EÜT L 182, 16.07.1999)
- Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2000/76/EÜ 4. detsembrist 2000 *jäätmete põletamise kohta* (EÜT L 332, 28.12.2000)

Oluline eri keskkonnavaldkondi, sealhulgas ka jäätmekäitlust, reguleeriv raamdirektiiv on *Reostuse kompleksse vältimise ja kontrolli direktiiv* (96/61/EÜ), mis näeb ette saasteainete emiteerimise integreeritud komplekslubade väljaandmist.

2.3. Kohaliku omavalitsuse õigused ja kohustused jäätmemajanduse planeerimisel

Eesti jäätmehooldust tervikuna reguleerib *Jäätmeseadus* (RTI 26.02.2004, 9, 52), mis jõustus 1. mail 2004. *Jäätmeseadus* on kooskõlas Euroopa Liidu jäätmealase seadusandlusega. Vastavalt *Jäätmeseadusele* on jäätmekäitluse planeerimine ja suunamine oma haldusterritooriumil omavalitsuste ülesanne. *Jäätmeseadusega* on kohalikele omavalitsustele kehtestatud järgmised õigused ja kohustused:

1. Jäätmehoolduse korraldamine oma haldusterritooriumil (§ 12 lõige 2);
2. Jäätmete liigitikogumise ja sortimise edendamine, et võimaldada nende taaskasutamist võimalikult suures ulatuses (§ 31);

3. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava koostamine ja vajaliku teabe andmine maakonna ja üleriigilise kava koostamiseks (§ 39 lõige 1);
4. Koostöö tegemine teiste kohalike omavalitsustega *Jäätmeseaduse* nõuete täitmiseks. Jäätmekava võib koostada mitme kohaliku omavalitsuse üksuse kohta. (§ 42 lõige 1);
5. Jäätmekava koostamise käigus kogutud teabe säilitamine seaduses sätestatud korras (§ 44 lg 5);
6. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava avalikustamine, avaliku välja paneku ja avaliku arutelu korraldamine ning avaliku istungi tulemuste avaldamine kohalikus ajalehes (§ 56-58);
7. Kohaliku omavalitsuse jäätmekava ajakohastamine kui maakonna jäätmekava ajakohastamise käigus tehtud muudatused puudutavad KOV üksuse jäätmekava ühe aasta jooksul maakonna ajakohastatud jäätmekava kinnitamisest arvates (§ 43 lõige 3 ja lõige 4);
8. Kohalik omavalitsus võib nõuda oma haldusterritooriumil tegutsevalt ettevõtjalt äriseadustiku tähenduses, mittetulundusühingult, sihtasutuselt ja seaduse alusel asutatud muult asutuselt jäätmekava koostamist oma kulul ning esitamist, kui see on vajalik KOV üksuse jäätmekava koostamiseks või ajakohastamiseks. (§ 44 lõige 4)
9. Kodumajapidamises tekkivate ohtlike jäätmete kogumise korraldamine, v.a. probleemtoodete puhul tootja vastutuse rakendumisel (§ 65 lõige 2);
10. Korraldatud olmejäätmeveo organiseerimine oma haldusterritooriumil, mis võib hõlmata ka muid jäätmeid, kui seda tingib oluline avalik huvi. (§ 66 lõige 2);
11. Korraldatud jäätmeveo tingimuste kehtestamine (korraldatud jäätmeveoga hõlmatud jäätmeliikide, piirkondade, vedamise sageduse ja aja määramine, jäätmeveo teenustasu piirmäära kehtestamine) (§ 66 lõige 4);
12. Korraldatud olmejäätmeveo konkursi korraldamine iseseisvalt või koostöös teiste omavalitsustega *Konkurentsiseaduse* (RT I 2001, 56, 332; 93, 565; 2002, 61, 375; 63, 387; 82, 480; 87, 505; 102, 600; 2003, 23, 133) alusel kehtestatud korras. (§ 67 lõige 1 ja 2);
13. Jäätmevaldajate registri asutamine ja registri pidamise korra kehtestamine (§ 69 lõige 3);
14. Liigiti kogutud jäätmete taaskasutamise ja kõrvaldamise korraldamine. Kohaliku omavalitsuse organ võib korraldada ka muude jäätmete taaskasutamist või kõrvaldamist. (§ 70);
15. Kohaliku omavalitsuse jäätmehoolduseeskirja kehtestamine (§ 71);
16. Arvamuse avaldamine jäätmeloa taotlustele (§ 79);
17. *Jäätmeseaduse* rikkumistest tulenevate väärtegade kohtuväline menetlemine (§ 127 lõige 2 punkt 3);
18. Jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimine, kui saastatud kinnisasja omanik ei täida seadusejärgset kohustust, saastatud kinnisasja omaniku kulul asendustäitmise ja sunniraha seaduses (RT I 2001, 50, 283; 94, 580) sätestatud korras. (§ 128 lõige 5);
19. Kui KOV organ ei ole korraldanud oma haldusterritooriumil korraldatud jäätmevedu, kuigi tal oli vastav kohustus ja sellest tulenevalt on tekkinud keskkonnasaastus, kannab jäätmete ning nendest põhjustatud saaste likvideerimise kuludest poole KOV organ. (§ 128 lõige 6)

Eesti Vagariigis kehtiva *Keskkonnajärevalve seaduse* (RTI 2001, 56, 337) järgselt on kohalik omavalitsusorgan või asutus üks keskkonnajärevalve teostajatest (§ 3 lg 1).

Kohalik omavalitsuseüksus:

- 1) rakendab seaduses sätestatud abinõusid ebaseadusliku tegevuse tõkestamiseks ja kohustuslike keskkonnakaitseabinõude elluviimiseks;

- 2) teavitab Keskkonnainspektsiooni keskkonda kahjustavast või ohustavast õigusvastasest tegevusest või loodusressursi kasutamisega seotud õiguspärasest tegevusest, kui selline tegevus seab ohtu inimeste elu, tervise või vara, ning Maa–ametit maakasutuse, maakorralduse, maa–arvestuse ja maareformi toimingute nõuete rikkumise juhtumitest (§ 6 lg 3).

Pakendiseaduse kohaselt on omavalitsuse ülesanne määrata kindlaks oma haldusterritooriumil pakendi ja pakendijäätmete kogumisviisid (§ 15 lg 1). Kohaliku omavalitsuse üksuse jäätmekavas peab olema eraldi käsitletud pakendi ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise korraldamine, väljaarendamine ja seatud eesmärkide saavutamise meetmed (§ 15 lg 2).

Vastavalt *Jäätmeseaduse* § 39 ja 42 peab kohaliku omavalitsuse jäätmekava sisaldama järgmist informatsiooni:

- 1) jäätmehoolduse olemasoleva olukorra, peamiste taaskasutatavate ja kõrvaldatavate jäätmeliikide ning jäätmete päritolu kirjeldust ja nende koguseid;
- 2) jäätmekäitluseks vajaliku loodusvara, nagu vee, turba, savi, pinnase kasutamise mahu hinnangut;
- 3) jäätmekava rakendamise mõju keskkonnale;
- 4) kavandatavaid eesmarke jäätmetekke vältimiseks, jäätmekoguste ja jäätmete ohtlikkuse vähendamiseks, jäätmete taaskasutamiseks, jäätmete keskkonnaohutuks kõrvaldamiseks, jäätmeveo optimeerimiseks;
- 5) eesmärkide realiseerimise vahendeid ja meetmeid, nagu jäätmekäitlustoimingu valik, jäätmekäitluskohtade võrgustik, meetmed ohtlike ja muude peamiste jäätmeliikide käitlemiseks, vajalikud halduskorralduslikud meetmed jäätmekava elluviimiseks, keskkonnakaitse- ja tervisekaitsemeetmed ning nende tagamise tehnoloogilised vahendid, meetmete rakendamise eeldatav maksumus.
- 6) kohaliku omavalitsuse organi korraldatud jäätmeveo arendamist tema haldusterritooriumil, sealhulgas korraldatud jäätmeveo piirkonna või piirkondade määramist;
- 7) jäätmete liigiti kogumise ja kohapeal sortimise arendamist koos tähtaegadega konkreetsete jäätmeliikide kaupa;
- 8) jäätmehoolduse rahastamist.

2.4. Omavalitsuse jäätmekäitluslane õigus

Kohaliku omavalitsuse õigusaktid täpsustavad üleriigilist seadusandlust. Jäätmekäitluse korraldamise aspektist on olulisemad jäätmehoolduseeskiri ja heakorra eeskiri.

Jäätmehoolduseeskiri määrab vallavalitsuse, territooriumi valdaja ja jäätmevaldaja kohustused jäätmehoolduse korraldamisel. Eeskiri sätestab nõuded eriliigiliste jäätmete kogumiseks, hoidmiseks, veoks, taaskasutamiseks ja kõrvaldamiseks. Jäätmevaldajatel on kohustus kasutada kõiki abinõusid jäätmete hulga ja ohtlikkuse vähendamiseks. Jäätmevaldajal tuleb sõlmida leping jäätmevedajaga, toimetada jäätmed ise jäätmekäitluskohta või taaskasutada neid vastavalt *Jäätmeseaduse* nõuetele. Kinnistul või krundil tekkinud jäätmed, mida ei saa kohapeal taaskasutada, tuleb koguda vastavatesse mahutitesse, taaskasutatavad ja ohtlikud jäätmed tuleb koguda eraldi. Jäätmehoolduseeskirjas on kehtestatud nõuded jäätmemahutitele ja nende paigutamisele. Jäätmemahuteid peab tühjemad sagedusega, mis väldib mahutite ületäitumise, haisu ja kahjurit tekke ning ümbruskonna reostuse, kuid üldjuhul mitte harvemini, kui üks kord kuus. Kui

biolagunevaid jäätmeid kogutakse eraldi ja kompostitakse, võib mahutit tühjendada harvemini; hajusasustus piirkonnas kord kvartalis.

Avinurme vallavolikogu poolt kehtestatud Korraldatud Olmejäätmete Veo (KOJV) alguse kuupäevast alates on kõik valla jäätmevaldajad seotud KOJV-ga ja on kohustatud sellega liituma. Selle kohustuse eiramisel jäätmevaldaja satub vastuollu *Jäätmeseadusega* ning Avinurme valla *Heakorraeeskirja* ja *Jäätmehoolduseeskirjaga*.

Seoses uue *Jäätmeseaduse* vastuvõtmisega(28.01.04) ja Avinurme valla jäätmekava valmimisega tuleb koostada uus jäätmehoolduse eeskiri.

Avinurme valla heakorra eeskiri on kehtestatud vallavolikogu 22.04.1999.a.määrusega nr 29 Heakorraeeskirjaga on reguleeritud nii avalike territooriumide kui kruntide heakorra tagamiseks vajalikud nõuded ja kohustused, mis on osaliselt seotud ka jäätmemajanduse korraldamisega .Seoses sellega võib täiendada ka heakorraeeskirja. Heakorraeeskiri peaks sätestama vallavalitsuse ja kinnistuomanike kohustused prügikonteinerite paigaldamiseks ja prügiveo korraldamiseks avalikes kohtades ning kruntidel.

2.5. Jäätmekava seos Üleriigilise- ja Ida-Virumaa jäätmekavaga

Üleriigiline jäätmekava on kiidetud heaks Riigikogu 4. detsembri 2002 otsusega. *Üleriigiline jäätmekava* analüüsib jäätmehoolduse olukorda ja seab vastavalt keskkonnastrateegias püstitatud suundadele jäätmekäitluse eesmärgid Eestis. *Üleriigilisel jäätmekaval* (RT I, 23.12.2002, 104, 609) on samad eesmärgid, mis Euroopa Liidu keskkonnavalastel tegevuskavadel ja *Ühtsel jäätmekäitlusstrateegial*:

- tootmises ja jäätmekäitluses jäätmetekke ennetamine, jäätmete koguse vähendamine, parima tehnika kasutamine,
- jäätmetes sisalduva materjali taaskasutamise eelistamine jäätmetest energia tootmisele,
- jäätmete taaskasutamine või kõrvaldamine nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogia ja keskkonnakaitse poolest sobivas jäätmekäitluskohas.

Üleriigiline jäätmekava toob välja rajatavate prügilate asukohad jäätmekavale on pärast 2009.a. Ida-Virumaal kasutusel üks tavajäätmete prügila- Uikala.

Ida-Virumaa lõunaosa teenindab MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskuse Torma prügila. On vaja rajada jäätmete kogumis- ja sortimiskeskused (jätmejaamad). Avinurmele lähim jätmejaam kavandatakse Torma.

Tabel 1. Rajatav prügila, tugiprügilad ja jäätmejaamad (allikas: Üleriigiline jäätmekava, 2002).

Prügila	Teeninduspiirkond	Tugiprügilad	Jäätmejaamad
Torma prügila Uikala prügila	Ida-Virumaa lõunaosa Ida-Virumaa		

Maakonda täpsemalt käsitleb Ida-Virumaa jäätmekava, kus on toodud ülesanded ja meetmed jäätmemajanduse paremaks korraldamiseks ning *üleriigilises jäätmekavas* seatud eesmärkide täitmiseks.

Ida-Virumaa jäätmekava tegevusskeemis on ette nähtud Avinurme valla jäätmemajanduse planeerimisel arvestada järgmisi printsiipe:

- jäätmete sortimine kohapeal, ladestamist nõudvate jäätmete koguse vähendamine; orgaaniliste jäätmete eraldamine, kompostimine ja komposti kasutamine tekkekohas;
- ehitus- ja lammutusjäätmete eraldamine olmejäätmetest ning kohapealne sortimine ja osaline töötlemine; materjali taasväärtustamine;
- nii suure arvu jäätmetekitajate kaasamine korraldatud jäätmekäitlussüsteemi, kui võimalik;
- kui vajalik, siis jäätmekogumispunkti rajamine tiheasustuspiirkondadesse;
- ohtlike jäätmete kogumiseks kodumajapidamistest ohtlike jäätmete kogumissüsteemi edasiarendamine.

Maakondlik jäätmekava juhib tähelepanu vajadusele pideva selgitustöö läbiviimiseks elanikkonna hulgas. Liigiti kogumise ja jäätmete koguse vähendamiseks peab elanikkonda motiveerima, näiteks jäätmekäitluse hinna ja keskkonnateadlikkuse tõstmise kaudu.

Maakondlik jäätmekava näeb ette võimaluse, et omavalitsused võivad osa oma kohustusi jäätmekäitluse korraldamisel delegerida piirkondlikule jäätmekeskusele. Jäätmekeskus võiks kuuluda omavalitsuste omandisse. Rajatud on AS Kagu-Eesti Jäätmekeskus.

3. Avinurme valla sotsiaal-majanduslik ülevaade

3.1. Asend ja asustus

Avinurme vald paikneb Ida-Viru maakonna edela-nurgas, piirnedes põhjas ja kirdes Tudulinna, idas ja kagus Lohusuu vallaga, lõunas ja edelas Jõgeva maakonna Torma vallaga ning läänes ja loodes Lääne-Viru maakonna Laekvere vallaga.

Valla pindala on 193,6 km², mis moodustab ca 5,6 % maakonna territooriumist. Metsamaa üldpindala on ca 14,2 tuh. ha, mis moodustab ca 73 % valla üldpindalast. Sood haaravad enda alla 125 ha (5,6%) valla pindalast. Valla keskus on Avinurme alevik.

Valla territooriumil paikneb Avinurme alevik (801 elanikku) ja 16 küla: Adraku (103), Alekere (31), Kaevussaare (27), Kiissa, Kõrve (12), Kõrvemetsa (41), Kõveriku (64), Laekannu (59), Lepiksaare, Maetsma (62), Paadenurme (18), Sälliksaare (24), Tammessaare (6), Ulvi (226), Vadi (79) ja Änniksaare (25)

3.2. Rahvastik ja tööhõive

Rahvastiku tihedus on 9,3 in/km² kohta. Põllumaad ja asustus on koondunud peamiselt kõrgematele moreenikühmudele ja Avijõe äärde. Ligi 2/3 elanikkonnast (ca 64 %) on koondunud kahte suuremasse asulasse- Avinurme alevikku ja Ulvi külla.

Vallakeskus Avinurme on küllalt suure tõmbejõuga asula ning valla eri osadest peaaegu võrdse kättesaadavusega, kuna ta asub valla geograafilises keskses, kasutab ümbritsevate külade tööjõudu ja pakub neile mitmesuguseid teenuseid.

3.3. Tervishoid ja sotsiaalhoolekanne

Meditiiniteenuseid osutavad perearst Avinurmes ja velskripunkt Ulvi külas.

3.4. Haridus

Elanikke teenindavad Avinurme Keskkool, raamatukogud ja klubid Avinurmes ja Ulvil, lasteaed asub Avinurmes. Sportimisvõimalusi pakuvad Avinurme staadion ja keskkooli võimla.

3.5. Ettevõtlus

Tähtsamad tegevusharud on seotud põllumajanduse ja metsandusega.

Tabel 1. Avinurme vallas tegutsevad ettevõtted ja füüsilisest isikust ettevõtjad.

FIRMA	ADDRESS	TEGEVUSALA
AS E.Strauss	Võidu tn. 3, Avinurme	puidutöötlemine, puidust käsitöö, laastutooted.Toodangu müük
AS NEXUS	Maetsma küla, Avinurme vald	puidutöötlemine, täispuidust mööbli valmistamine
OÜ AVIKO AUTO	Tööstuse tn. 6, Avinurme	autode hooldus, remont, värvimine varuosade kauplus
OÜ ALOIL	Põllu tn. 26, Avinurme	bensiinijaam, kiosk
OÜ ALFRINA	Võidu põik 1, Avinurme	puidutöötlemine, aia- ja majapidamisriistade ümarvarte tootmine

IMB Puidutoodete AS	Võidu tn. 50, Avinurme	metsa ülestöötamine, puidutöötlemine.Saematerjali müük.
ARPI Kaubandus OÜ	Põllu tn. 20, Avinurme	tööstus- ja ehitusmaterjali müük
OÜ Puunõu	Maetsma küla, Avinurme vald	puittoodete valmistamine (tunnid, lillepotid jm tellija soovil)
OÜ Mölder O.V	Ülejõe tn. 12, Avinurme	puittoodete valmistamine, aia- ja majapidamisriistade varred jne
OÜ Robin Wood Trading	Võidu tn 5 Avinurme	RAJA kauplus
OÜ Riveruud	Nurme 2 Avinurme	Maali kauplus Pärnikul
AS Eesti Post	Võidu tn 21 Ulvi küla	Avinurme Postkontor ja Ulvi postipunkt
AS Helter-R	Võidu tn 8	Arvutite ja kontoritehnika müük
OÜ BIRGER	Võidu tn 46-6 Avinurme	Metalltoodete valmistamine
OÜ Savarmu Puit	Kõrvemetsa	Saematerjali müük
OÜ Roserel	Kase tn 6 Avinurme	Puittoodete valmistamine
OÜ TINGER	Õöbiku tn 4 Avinurme	Lillekauplus
OÜ Vesihobu	Rakvere tn 18 Avinurme	Kauplus Ulvil
TOOMPUIT OÜ	Võidu tn 14 Avinurme	Saematerjali tootmine ja müük
Hansura OÜ	Võidu 14 Avinurme	Transporditeenused
OÜ Otto ja Poeg	Ulvi küla	Otto baar
FIE AIN LAURINGSON	Ulvi küla	Õli-ja tehnika kauplus
OÜ ARBYCO	Võidu tn 8 Avinurme	Arvutite ja kontoritehnika müük
Vivandor OÜ	Ulvi küla	Saematerjali tootmine ja müük
OÜ Sallenburg	Sälliksaare küla	Metsaveo transport
OÜ Hausel	Võidu tn 31 Avinurme alevik	Metsaveo transport

4. Avinurme valla jäätmemajanduse olukord

4.1. Tekkivad jäätmete kogused ja nende üleandmisvõimalused

Alljärgnevalt on kirjeldatud jäätmeteket ja jäätmete üleandmisvõimalusi Avinurme vallas.

Jäätmete ke jäätmeliikide kohaselt:

- Kõigis inimtegevuse valdkondades tekkivad jäätmed;
 - Kodumajapidamistes tekkivad olmejäätmed;
 - Ettevõtetes, asutustes jm tekkivad olmejäätmetega sarnased jäätmed;
 - Pakendi- ja paberijäätmed;
 - Biolagunevad jäätmed;
 - Ohtlikud jäätmed;
 - Ehitus- ja lammutusjäätmed;
- Põllumajandusjäätmed;
- Puidutöötlemise jäätmed;
- Metallitöötlemise jäätmed;
- Reoveesetted biopuhastitest;
- Muud jäätmed, mis sõltuvad ettevõtte profiilist.

Avinurme vallas pole enam ühtegi töötavat prügilat. Lähim avatud ladestuskoht on Torma vallas asuv Torma prügila. Asbesti sisaldavad ehitusjäätmed saab ladestada Vaivara Ohtlike Jäätmete Käitluskeskuse (OJKK) tarindprügilasse- operaator Ecopro AS. Suur osa tekkivatest puidujäätmetest kasutatakse küttena. Vanapaberit saab viia Räpina Pabervabrik AS territooriumile. Liigiti jäätmete kogustest täpsem ülevaade puudub.

4.1.1. Segaalmejäätmed

2000. aasta andmetel koguti Ida-Virumaal Üleriigilise jäätmekava kohaselt 400 kg olmejäätmeid aastas elaniku kohta, Ida-Virumaa jäätmekava kohaselt on jäätmete ke elaniku kohta 360 kg aastas. Tegelik jäätmete ke võib olla suurem. Olmejäätmete teke Eestis on hinnanguliselt 180 kg aastas inimese kohta maapiirkonnas (hajuasustuses) ja ~250 kg aastas inimese kohta tiheasustuses (Allikas "Jäätmekava koostamise juhend". REC Estonia, 2003). Seda arvestades on käesolevas töös arvestatud keskmiseks jäätmetekkeks Avinurme alevikus 250 kg aastas elaniku kohta ja hajuasustuse piirkondades 150 kg aastas elaniku kohta. Olmejäätmete sarnaseid jäätmeid ettevõtetes tekib sõltuvalt omavalitsusüksuse iseloomust hinnanguliselt 100-150 kg aastas elaniku kohta (Allikas "Jäätmekava koostamise juhend". REC Estonia, 2003). Arvestades Avinurme valla ettevõtete iseloomu ja jäätmestatistikat on see pigem veel väiksem. Käesolevas töös on ettevõtetes hinnanguliselt tekkiva jäätmekoguse arvutamisel arvestatud 50 kg aastas elaniku kohta. Tabelis 3 on toodud hinnangulised Avinurme vallas tekkivad segaalmejäätmete kogused.

Tabel 3. Hinnangulised segaolmejäätmete kogused Avinurme vallas.

	Rahvaarv	Segaolmejäätmeid majapidamisest, t/a
Avinurme alevik	801	200
Ülejäänud vald	551	83
Sh Ulvi	226	33
Kokku	1578	316

4.1.1.1. Segaolmejäätmete koostis

Segaolmejäätmete koostis on väga muutlik, see sõltub nii jäätmetekitaja tarbimisharjumustest ja vajadustest, ka aastaajast ning jäätmete sorteerimisest ja käitlemisest koha peal. Maapiirkondades ja ka eramajades on võimalik biolagunevaid jäätmeid kompostida, ahiküttega elamutes saab selleks sobivaid jäätmeid põletada. Suvel ja sügisel on jäätmete hulgas rohkem biolagunevat materjali.

Avinurme vallas ei ole segaolmejäätmete koostist uuritud. „Jäätmekava koostamise juhendi“ kohaselt sisaldavad olmejäätmed väikelinnades ja maapiirkondades 47-52% orgaanilisi jäätmeid, 17-21% paberit ja pappi, 6-7% plastikut, 7-13% klaasi, 3% metalli, 2-3% tekstiili, 2% kummi, 1-2 % ohtlike jäätmeid ja 11% muid jäätmeid, seal hulgas tuhka. Pakendijäätmete kaaluosa olmejäätmete üldmassis on hinnanguliselt ca 30%. (Allikas: Üleriigiline jäätmekava, 2002), väikelinnades ja maapiirkondades võib see olla mõnevõrra väiksem. AS Vaania poolt 2000. aastal läbi viidud uuringust “Olmejäätmete koostise valikuline uurimine Eesti erinevates piirkondades” selgub, et pakendijäätmed moodustavad ligikaudu poole tekkivast paberist ja papist, 80% nii metallist kui plastikust ja enamuse klaasijäätmetest. Tabelis 4 on toodud hinnanguline kodumajapidamistes tekkivate olmejäätmete koostis Avinurme vallas, sealhulgas erinevate pakendimaterjalide sisaldus segaolmejäätmetes.

Tabel 4. Hinnanguline kodumajapidamistes tekkivate segaolmejäätmete koostis Avinurme vallas.

Fraktsioon	Osatähtsus, massi %-des	Teke tonnides	Sellest pakend (t)
Orgaanilised jäätmed	48	147	
Paber ja papp	19	58	29
Plastik	7	21	10
Klaas	7	21	10
Metall	3	9	
Tekstiil	2	6	
Kumm	2	6	
Ohtlikud jäätmed	1	3	
Muud (s.h tuhk)	11	34	

4.1.2. Pakendijäätmed

Elanikkonna ostujõu suurenemine on muutnud tarbimisharjumusi. Suurenenud on oluliselt pakendatud kauba osakaal. Enamik pakendeist on ühekordsed siiani ei ole loodud pakendijäätmetele toimivat taaskasutussüsteemi ning nad moodustavad suure osa segaolmejäätmetest.

Üleriigilise jäätmekava kohaselt moodustab paber- ja papp-pakend 50% kõigist olmejäätmete koostises olevatest paberijäätmetest, klaaspakend moodustab klaasijäätmetest peaaegu 100%, plastik- ja metallijäätmete hulgas on pakendit umbes 80%. Pakendijäätmete teket inimese kohta hinnatakse Üleriigilises jäätmekavas 100 kg aastas, neist 34% paber ja papp, 24% klaas, 20% plastik, 9% metall, 12% kompost ja 1% puit. Pakendijäätmed on suhteliselt kerged, aga võtavad enda alla suure mahu. Nii on pakendijäätmete kaaluosa olmejäätmete üldmassist 30%, aga mahult moodustavad nad kuni 60%.

Avinurme vallas tekkivad hinnangulised pakendijäätmete kogused on toodud tabelis 4. (vt eelnevat ptk 4.1.1.1.). Hetkel kogutakse pakendijäätmeid peamiselt taarapunktide kaudu, mis asuvad Laekveres, Lohusuu alevikus ja Mustvee linnas, kus elanikud saavad üle anda klaas-, plastik- ja alumiinium joogitaarat. Vallas tegutsevates kauplustes saab üle anda ainult sobivat klaastaarat. Plastpudelite vastuvõtmine taarapunktides on toimunud ebaregulaarselt. Pakendijäätmete kogumiskonteinerid vallas puuduvad.

4.1.3. Biolagunevad jäätmed

Jäätmeseaduse mõistes on biolagunevad jäätmed anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp. Lisaks kuuluvad biolagunevate jäätmete hulka muud kompostitavad jäätmed nagu haljastusjäätmed, aiapäätmed ja kalmistutel tekkivad biolagunevad jäätmed. Samuti võib biolagunevate jäätmete alla liigitada reoveemuda.

4.1.3.1. Vanapaber ja papp

Paber, papp ja kartong moodustavad segaolmejäätmetest 17-21% (REC Estonia, 2003). Prügilasse ladestatavate jäätmete hulgas on paberi osa oluliselt väiksem, sest palju paberijäätmeid põletatakse. Suur osa vanapaberist on taaskasutatav uue paberi tootmiseks, kui materjal puhta ja kuivana kokku koguda.

Vanapaberi kogumiseks Avinurme vallas kogumispunkti ei ole. Avinurme alevikus, Ulvil (korterelamute juures kindlasti) võiks olla vanapaberi kogumise koht (konteiner). Eelistada tuleb piluga lukustatavat konteinerit, et vältida teiste jäätmete sattumist sinna. Kõik soovijad võivad viia eraldi kogutud vanapaberit Räpina Pabervabrik AS territooriumile, kes kasutab vanapaberit toorainena uue paberi tootmiseks. Vallast kogutud paberijäätmete koguse kohta andmed puuduvad, aga tõenäoliselt on need väga väikesed. Suur osa tekkivast vanapaberist põletatakse ja osa satub segaolmejäätmete hulka.

Avinurme alevikus viiakse suurem osa paberist prügikonteineritesse. See on seletatav keskkütet kasutavate majadega.

4.1.3.2. Kompostitavad jäätmed

„Jäätmekava koostamise juhendi“ kohaselt moodustavad väikelinnades ja maapiirkondades biolagunevad jäätmed olmejäätmetest 47-52%. Seda arvestades tekib Avinurme vallas ligi 150 tonni biolagunevaid olmejäätmeid aastas. Biolagunevatele olmejäätmetele lisanduvad ka teised biolagunevate jäätmete liigid – reoveesete, puidujäätmed, loomsete ja taimsete kudede jäätmed jt.

Haljastusjäätmed tekivad nii koduaedades, kui tänavate ja avalike haljasalade ning kalmistu hooldamisel.

Üleriigilise jäätmeküsitluse andmeil kompostib toidujäätmeid 50% vastanutest. 30% paneb need olmejäätmete hulka. Maapiirkondades põhiliselt kompostitakse ja põletatakse aiapäätmed.

4.1.3.3. Reoveesetted

Avinurme valla ühiskanalisatsioonidest tulevat reovett puhastatakse kahes biopuhastis(Avinurme alevik, Ulvi). Reoveesete käitlemisega Ida-Virumaal tegeleb Viru Vesi AS. Biopuhastite hooldusega tegeleb ja tellib käitleja Avinurme valla veemajanduse ettevõte.

Keskkonnaministri määruse „*Reoveesete põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded*“ kohaselt on nõuetele vastava töötlemata reoveesete kasutamine lubatud haljastuses ja rekultiveerimisel, aga põllumajanduses seda kasutada ei tohi. Nõuete kohaselt töötlemata reoveesete kasutamiseks tuleb läbi viia laboratoorsed uuringud sette koostise määramiseks ja taotleda Ida-Virumaa Keskkonnateenistusest luba sette kasutamiseks.

Maal, kus kasvatatakse köögivilja- või marjakultuure ning ravim- või maitsetaimi, on sette kasutamine täiesti keelatud.

4.1.4. Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmeid tekitavaid tööstusettevõtteid Avinurme vallas ei ole. Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed sarnanevad majapidamistes tekkivatega: vanaõlid ning muud õlidega seonduvad jäätmed, vanad akud ning patareid ja elavhõbedalambid. Kodumajapidamistes tekivad ravimite ja kodukeemia jäägid ning värvijäätmed.

Kõnealuste jäätmete kogumiseks tuleb kasutada selleks sobivat konteinerit (tihe ja lekkekindel).

4.1.4.1. Majapidamistes tekkivad ohtlikud jäätmed

Kord aastas korraldatakse vallas ohtlike jäätmete kogumisringe, mille käigus kogutakse elanikelt tasuta mitmesuguseid ohtlike jäätmeid, näiteks õli- ja värvijäätmeid, vanu ravimeid, patareid ja akusid, pestitsiide, kodukeemiat, luminescentslampe ja elavhõbedajäätmeid. Ohtlike jäätmete

kogumisringe korraldab vallavalitsus. Läbi viib aktsioone AS Epler&Lorenz.. Kogumisringe siiani korraldatud ei ole.

4.1.4.2. Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed

Ettevõtjatel on kohustus koguda ettevõttes tekkinud ohtlike jäätmeid ja anda need üle jäätmekäitlejale. Ohtlike jäätmete käitlemise teenust Avinurme vallas pakub AS Epler&Lorenz.

4.1.4.3. Jääkreostus

Ohtlike jäätmete hulka võib liigitada ka ohtlike ainetega saastunud pinnase. Avinurme valla territooriumil on jääkreostused likvideeritud.

Jääkreostuse likvideerimisel on eelisjärjekorras olnud kütusemahutid ja mürgilaod.

4.1.5. Tervishoiuasutuste jäätmed

Tervishoiuasutustes tekkivad jäätmed on:

- riskijäätmed (teravad esemed, nakkusohtlikud jäätmed);
- ravimijäätmed ja muud ohtlikud jäätmed (kemikaalide jäägid, kasutatud ilmutid, kinnitid, filmid, elavhõbedalambid, patareid jne);
- segaolmejäätmed;
- muud jäätmed.

Tervishoiuasutustes tekkivad jäätmed tuleb koguda eraldi asuvasse konteinerisse, sest need vajavad spetsiifilist töötlust autoklaavides.

4.1.5. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Ehitus- ja lammutusjäätmete kogumine ja käitlemine tuleb siduda ehitusloa väljastamisega või kasutusloa andmisega.

Ehitus- ja lammutusjäätmed koosnevad mitmesugustest materjalidest: mineraalsed materjalid (pinnas, kivid, kipsil põhinevad materjalid, klaas), puit, metall, ohtlikud ained (näiteks värvi jäägid). Nimetatud jäätmete tekke kogused sõltuvad otseselt majanduslikust kasvust, mida kiirem see on, seda enam rajatakse uusi ehitisi, vanad renoveeritakse või lammutatakse.

Tekkivad ehitus- ja lammutusjäätmete hulka on väga raske hinnata. Ida- Virumaa jäätmekavas on hinnatud ehitusjäätmete tekkeks 2003.a. ca 16000 tonni jäätmeid.

Ehitus- ja lammutusjäätmete eraldi kogumist ja ladestamist Avinurme vallas ei ole korraldatud. Neid saab üle anda jäätmekäitlejatele või viia Torma prügilasse. Asbesti sisaldavad ehitusjäätmed võib ladestada Vaivara OJKK tarindprügilasse. Ehitusjäätmeid kasutatakse Avinurme vallas täitematerjalina, neis sisalduvaid puidujäätmeid kasutatakse kütteks. Kohati on probleeme omavoliliselt ehitusjäätmete mahapanekuga loodusse.

Ehitus- ja lammutustöödest tekkivate püsijäätmete käitluskohad rajatakse lähemas tulevikus Narva ja Kohtla-Järve linna.

4.1.7. Tootmises tekkivad jäätmed

Suurem osa ettevõtetest Avinurme vallas tegeleb puidutöötlemise või põllumajandusega. Lisaks põllumajandus- ja puidujäätmetele tekib ettevõtetes ka segaolmejäätmeid, metallijäätmeid ja ohtlikke jäätmeid.

4.1.7.1. Puidujäätmed

Puidujäätmeid tekib Avinurme alevikus ja Ulvil tegutsevatel ettevõtetel. Puidujäätmed on väärtuslik küttematerjal ja suurem osa neist taaskasutatakse koha peal soojusenergia tootmiseks, ülejäänud kütteks sobivad jäätmed müüakse väljapoole valda.

4.1.7.2. Põllumajandusjäätmed

Põllumajanduslikule tootmisele iseloomulikud jäätmed on sõnnik (läga), loomasööda jäägid, lõpnud loomad; samuti tekib põllumajanduslikus tootmises olmejäätmeid, vanarehve ning nn. tavapäraseid ohtlikke jäätmeid (vanaõlid, pliiakud).

Põllumajanduses tekkivad väetiste, pestitsiidide ja tõrjevahendite koguste ja käitlemise kohta andmed puuduvad, aga tõenäoliselt tekib neid vähe.

Suuremas koguses tekib põllumajandustootjatel kilejäätmeid, mis on tegelikult taaskasutatavad. Praegu ladestatakse need prügilasse või sagedamini ilmselt põletatakse, mis on aga keelatud.

Põllumajanduses tekkivate kilejäätmete kogumine ja taaskasutusse suunamine tuleb delegeerida jäätmete tekitajale, põllumajandustootjale.

4.1.7.3. Energeetikajäätmed

Elamute kütmiseks on Avinurme alevikus hakkepuidul töötav katlamaja. Vallas olevad kõik teised katlamajad töötavad samuti puidu baasil. Katlamajades tekkiv tuhk ohtlikke jäätmeid ei sisalda. Tekkivate tuhakoguste kohta andmed puuduvad. Tuhka võib kasutada põldude lupjamiseks.

4.1.8. Metallijäätmed

Metallijäätmed on põhikoostiselt mustmetallidest ja värvilistest metallidest või nende sulamitest koosnevad jäätmed. Metallijäätmete täpsustatud nimistu kehtestatakse keskkonnaministri määrusega. Metallijäätmete kogumissüsteem on Eestis seni hästi toiminud. Metallijäätmete kokkuostuhinnad on olnud piisavalt motiveerivad nende üleandmiseks vastavate jäätmete kogumisega tegelevatele ettevõtetele. Avinurme vallale lähim metallijäätmete kokkuostupunk AS Kuusakoski asub Rakveres ning Eesti Metall OÜ Jõgeval.

4.1.9. Elektri- ja elektroonikajäätmed ning kodumasinad

Elektri- ja elektroonikaseadmed võivad sisaldada ohtlikke jäätmeid, näiteks raskemetalle, halogeenitud ühendeid ja asbesti. Vanades külmikutes on osoonikihti lõhkuvad freoonid. Elanikud saavad vanu elektroonikaseadmeid ja kodumasinaid ära anda igaaastaste kogumisringide käigus koos ohtlike jäätmetega. Kogumisringi korraldab Avinurme Vallavalitsus ja teostab AS Epler&Lorenz.

Kogumisringide toimumise aeg Avinurme vallas tuleb elanikele aegsasti teada anda.

4.1.10. Muud jäätmed

4.1.10.1. Vanad rehvid

Vanad rehvid on sellised jäätmed, mis takistavad prügilas jäätmete kokkusurumist. Seepärast ei tohi tükeldamata rehve *Jäätmeseaduse* alusel prügilasse vastu võtta ja alates 16. juulist 2006 ei tohi ka tükeldatud rehve prügilasse ladestada. Praegu saavad elanikud vanu rehve tasuta eest üle anda igaaastaste ohtlike jäätmete kogumisringide käigus. Tõenäoliselt ettevõttes rehvide käitlemisega tegeldud ei ole, need kogutakse lihtsalt hunnikusse. Halvemal juhul need elanike ja ettevõtete poolt põletatakse.

Avinurme vallas tegutsevatel rehvitöökodadel tuleb sõlmida leping MTÜ Eesti Rehviliiduga, mis annab töökodade klientidele, nii eraisikud kui firmad, õiguse anda oma vanad rehvid ära tasuta üks ühe vastu, st. iga ostetud rehvi kohta saab töökotta jätta samasuuruse rehvi.

Rehvitöökojal on õigus tuua tekkivad vanarehvid tasuta MTÜ Eesti Rehviliit kogumispunktidesse-Ida- Virumaal Uikala prügilasse.

4.1.10.2. Vana mööbel

Vana mööbli üleandmiseks vallas hetkel võimalused puuduvad. Selle äravedu tuleb jäätmekäitlejalt eraldi tellida või mööbel ise prügilasse vedada. Kulude vältimiseks viiakse vanad mööbliesemed lihtsalt korrusmajade prügikonteineri kõrvale. Korterelamute jäätmekäitlust korraldaval OÜ Metallix-Puit on raske selliste jäätmete omanikku kindlaks teha ja seega mööbli äraveo eest arvete esitamine on raskendatud.

4.1.10.3. Kalmistujäätmed

Vallas on Avinurme kalmistu. Sinna on valla poolt paigaldatud kaasaegne jäätmekonteiner, kuhu kogutakse põhiliselt bioloogiliselt mittelagunevad kalmistujäätmed. Puulehed kogutakse komposteerimise jaoks eraldi hunnikusse.

4.2. Jäätmetekke prognoos

Tulevikus on ette näha tekkivate olmejäätmete hulga kasvu. Seda eelkõige pakendijäätmete arvelt, mille hulka olmejäätmetes suurendab elanikkonna ostujõu tõus, tarbimise kasv.

Lõppladestamisele suunataavad jäätmekogused saavad hakata vähenema vaid siis, kui järjest rohkem jäätmeid suunatakse taaskasutusse. Selleks annab võimalusi pakendijäätmete kogumissüsteemi rakendumine ja teiste jäätmeliikide kohtsortimise arendamine.

Olmejäätmete teke võib suurened peamiselt tarbimise kasvu arvelt umbes 3 kuni 5 protsenti aastas. Üleriigilise jäätmekava kohaselt tuleks olmejäätmete koguse kasv stabiliseerida aastateks 2005 kuni 2006, aastaks 2006 tuleb peatada pakendijäätmete koguse kasv.

Jäätmestatistika võib lähiaastatel näidata oluliselt suuremat olmejäätmetekke kasvu. Korraldatud jäätmeveo rakendamisega arvestatakse sinna juurde ka seni jäätmeveoga mitteliitunud majapidamiste ja ettevõtete jäätmetekke.

Sarnaselt olmejäätmete koguse kasvuga ennustatakse paralleelselt majanduskasvuga ka tööstusjäätmete ja ehitusjäätmete koguste kasvu ~5% aastas.

4.3. Avinurme vallas tegutsevad jäätmekäitlejad

Olmejäätmete kogumisega ja veoga tegeleb Avinurme vallas OÜ Metallix-Puit. Jäätmeluba olmejäätmete veoks Ida-Virumaal omavad näiteks veel ka Cleanaway AS ja Ragn-Sells AS, aga Avinurme vallas nad siiani tegutsenud ei ole.

Ohtlike jäätmete kogumisega tegeleb Avinurme vallas Epler & Lorenz AS, korraldades nii ettevõtete kui elanikkonna ohtlike jäätmete käitluse. Ettevõtte viib läbi igaaastaseid ohtlike jäätmete ja vanade kodumasinate kogumisringe ning käitleb kogutud ohtlikud jäätmeid.

Räpina paberivabrik tegeleb paberi- ja papitoodete tootmisega ja kasutab toorainena vanapaberit.

4.4. Jäätmete taaskasutamine ja kõrvaldamine

4.4.1. Jäätmete taaskasutamine

Jäätmete taaskasutamine on jäätmekäitlustoiming, millega jäätmed või neis sisalduvad materjalid võetakse kasutusele toodete valmistamisel, töö tegemisel või energia tootmisel. Alates 1.jaan.2008.a. on prügilatel keelatud vastu võtta sortimata jäätmeid. Vabariigi valitsuse poolt on püstitatud ülesanne: 2007.a. võtta taaskasutusele 30- 40% jäätmetest.

Kõige ulatuslikumalt taaskasutatakse Avinurme vallas puidujäätmeid ja sõnnikut, aga nende tekke ja kasutamise kohta on andmed puudulikud. Ka reoveesette, kui biolagunevate jäätmete taaskasutamise viiside ja kohtade üle on ülevaade puudulik.

Suures osas leiavad taaskasutust ka ehitus- ja metallijäätmed. Ehitusjäätmetest sorteeritakse välja osa taaskasutatavaid materjale (puit, metall jt), ülejäänut kasutatakse pinnasetäitena.

Jäätmete taaskasutamisel on eelduseks nende eraldi kogumine. Olmejäätmetes sisalduvate materjalide eraldi kogumiseks Avinurme vallas praegu tingimused puuduvad. Arvutused näitavad, et jäätmeid liigiti kogudes hoiame kokku üle poole jäätmetele kulutatud rahast.

4.4.2. Jäätmete kõrvaldamine

Jäätmete kõrvaldamine on nende viimine keskkonda. Avinurme vallas kõrvaldatakse jäätmeid peamiselt prügilasse ladestamise teel, aga jäätmeid kõrvaldatakse ka põletamise teel või muul viisil (ebaseaduslikud meetodid).

Avinurme vallas kogutud prügi ladestatakse Torma vallas asuvasse Torma prügilasse, mis on Jõgevamaa tugiprügilaks.

Loomsete jäätmete kõrvaldus kohana saab Avinurme vallale olema Loomsete jäätmete AS, mis asub Lääne-Virumaal Väike-Maarja vallas.

Kõik Avinurme vallas asunud prügilad on praeguseks suletud.

4.5. Jäätmekäitluse finantseerimine

Jäätmekäitluse finantseerimine toimub Avinurme vallas järgmiselt:

1. Ettevõtted maksavad ise kõikide ettevõttes tekkinud jäätmete käitlemise eest, kaasa arvatud ohtlikud jäätmed.
2. Elanikud maksavad olmejäätmete käitlemise jäätmeveo teenustasu otse jäätmekäitlusettevõttele OÜ Metallix-Puit.
3. Valla eelarvest finantseeritakse:
 - kodumajapidamistes tekkinud ohtlike jäätmete kogumist ja käitlemist;
 - kogumiskampaaniate korraldamist;
 - avalikesse kohtadesse ja tänavatele paigutatud prügikastide hooldamist;
 - teisi jäätmehoolduse arendamisega seotud tegevusi.

KIK-i finantseerimise abiga likvideeritakse jääkreostust ja korraldatakse kogumiskampaaniaid.

Korraldatud olmejäätmeveo rakendumisel määratakse kindlaks jäätmeveo teenustasu piirmäär, mis peab olema piisav, et katta kõik jäätmete käitlemisega seotud kulud (jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud).

Pakendijäätmete ning probleemtoodete kogumist hakkavad *Jäätmeseaduse* kohaselt korraldama tootjad ning see toimub tootja finantseerimisel. Tarbijale peab pakendijäätmete ja probleemtoodete üleandmine olema tasuta.

Jäätmeseaduse § 72 alusel toetatakse jäätmehoolduse arendamist olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Alates 2006. aasta 1. jaanuarist on saastetasu suuruseks tavajäätmete keskkonda viimisel 122 krooni tonni kohta. Olmejäätmete keskkonda viimise eest makstakse saastetasu 75 % ulatuses jäätmete päritolukoha kohaliku omavalitsuse eelarvesse ja 25 % ulatuses riigieelarvesse. Seega peaks Avinurme vallas kogutud jäätmete ladestamisel prügilasse laekuma iga tonni pealt 91,5 krooni valla eelarvesse jäätmehoolduse arendamiseks.

4.6. Jäätmemajanduse probleemid Avinurme vallas

Nõuetele mittevastav olmejäätmete käitlus.

Paljud jäätmevaldajad (eramajad, talud, suvekodude omanikud, kauplused ja äriettevõtted) Avinurme vallas ei ole liitunud jäätmeveosüsteemiga. Takistuseks on enamasti vana harjumus jäätmete eest mitte maksta ja jäätmekäitlusteenust peetakse tihti liigseks kuluks. Tekkivatest jäätmetest püütakse lahti saada muul viisil, ladestades need näiteks metsa alla või teeäärtesse, rikkudes niiviisi valla välisilmet.

Osa inimesi, kel puudub jäätmetevedajaga leping, võivad kasutada oma jäätmetest lahti saamiseks teiste prügikonteinereid ja ka avalikke prügikonteinereid, mille teenindamise eest hoolitseb vald- nii välditakse kulutusi.

Teine osa probleemist on jäätmete põletamine ja matmine. Levinud on kõigi materjalide põletamine, mis tuld võtavad. Sealhulgas põletatakse näiteks plastik- ja kilepakendeid ja plastikpudeleid, samuti vanu rehve ja ohtlikke aineid sisaldavad jäätmeid. Suures osas põletatakse tõenäoliselt põllumajanduses tekkivad kilejätmed. Need kõik on taaskasutatavad jäätmed.

Ehitusjäätmete ebaseaduslik ladestamine.

Sarnaselt olmejäätmetega ei taheta ka ehitusjäätmete käitlemise eest maksta. Ehitusjäätmete vedu tuleb jäätmekäitlejalt eraldi tellida või jätmed ise prügilasse viia. Selle asemel kallatakse ehitus- ja lammutusjäätmete koormad tihti vanadesse karjääridesse, teeäärtesse või muudesse selleks mitte ette nähtud kohtadesse. Ehitusjäätmete kasutamine pinnasetäitena on aktsepteeritav, kui need ei sisalda ohtlikke jäätmeid, aga seejuures ei tohiks see rikkuda valla välisilmet.

Liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimaluste puudumine.

Liigiti jäätmete üleandmise võimalused praegusel momendil puuduvad.

Madal keskkonnateadlikkus ja informatsiooni vähesus.

Probleemiks on madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlust puudutava informatsiooni vähesus. Elanikepoolne väärade jäätmekäitlusmeetodite kasutamine on tihti tingitud lihtsalt teadmatusest. Inimestel puudub arusaam selle kohta, milliseid keskkonna- ja terviseriske toob endaga kaasa jäätmete põletamine ja matmine. Ka jäätmete sorteerimine on vähe levinud, tihti pannakse kõik jätmed kokku ühte konteinerisse. Kõige rohkem kogutakse eraldi ohtlikke jätmeid.

Valla elanikel pole piisavalt informatsiooni olemasolevate jäätmekäitlusvõimaluste kohta, ei olda teadlikud ka iga-aastastest kogumisaktsioonidest.

Avinurme vallas ei ole siiani täiskasvanud elanike teavitamisele ja keskkonnateadlikkuse tõstmisele piisavalt tähelepanu pööratud.

Järelevalve puudulikkus.

Keskkonnajärelevalve seadusega on kohalikul omavalitsusel kohustus teostada keskkonnajärelevalvet. Uus valla jäätmehoolduseeskiri kohustab kõiki jäätmevaldajaid liituma jäätmeveo teenusega, sest siiani suur osa elanikest pole seda teinud. Vallal puudub ülevaade jäätmeveoga mitteliitunudest ja nende jäätmekäitlusharjumustest.

Reoveesette käitlemine.

Avinurme valla puhastusseadmetes tekkiva reoveesette käitlemisega tegeleb vallale kuuluv ettevõtte Avinurme Veeettevõtte Olme.

Keskkonnaministri määruse „Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded“ kohaselt on töötlemata (sh. kompostimine) reoveesette kasutamine põllumajanduses keelatud ja ka haljastuses ning rekultiveerimisel kasutatav sete peab vastama määruses ette antud normidele.

Vana mööbli käitlemine.

Vana mööbli üleandmiseks vallas hetkel võimalused puuduvad, selle äravedu tuleb jäätmekäitlejalt eraldi tellida ja loomulikult tuleb teenuse eest ka tasuda. Suur osa elanikest isegi ei tea, mida tuleks vana mööbliga ette võtta või siis välditakse nende prügilasse vedamisest tulenevaid kulutusi. Vanad mööbliesemed viiakse tavaliselt jäätmekonteineri kõrvale, aga hiljem ei tunnista neid keegi omaks ning puudub võimalus veoarve esitamiseks.

5. Jäätmehoolduse arengusuunad.

Euroopa Liidu ja Eesti jäätmehoolduse üldiseks eesmärgiks on jäätmetekke ja jäätmetest põhjustatud kahjulike mõjude vältimine ja vähendamine. Jäätmetekkest ning nende käitlemisest tuleneva mõju vältimise meetmed saab järjestada järgmisse pingerritta:

1. Jäätmetekke vältimine.
2. Tekkivate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine.
3. Jäätmete taaskasutamise laiendamine.
4. Jäätmete keskkonnaohutu ladestamine.

Arvestades Avinurme valla jäätmemajanduse olukorda ja jäätmemajandusega seotud probleeme on jäätmehoolduse eesmärgiks vallas:

- jäätmetekke stabiliseerimine;
Eeldused eesmärgi täitmiseks:
 1. elanikkonna keskkonnateadlikkuse kasv;
 2. tarbimisharjumuste muutus.
- illegaalse jäätmekäitluse minimeerimine;

Eeldused eesmärgi täitmiseks:

1. võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus jäätmekäitlussüsteemi;
 2. kontroll jäätmekäitluse üle.
- jäätmete sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine.

Eeldused eesmärgi täitmiseks:

1. elanikkonna keskkonnateadlikkuse kasv;
2. sorteerimis- ja liigiti kogumisvõimaluste loomine.

Ettevõtluse puhul on eesmärkideks:

- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine;
- kõikide ettevõtete jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus.

Olmesfääris on eesmärkideks:

- elanikkonna keskkonnateadlikkuse tõstmine;
- keskkonnasõbralike harjumuste juurutamine.

Peatükkides 5.1.- 5.6. on esitatud Avinurme valla jäätmemajanduse arengusuunad ja vajalikud tegevused aastateks 2006-2010. Olulisemateks tegevusteks jäätmemajanduse arendamisel Avinurme vallas on:

1. Korraldatud jäätmeveo organiseerimine.
2. Prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine.
3. Jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine.
4. Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine.
5. Koostöö teiste omavalitsustega.
6. Jäätmete liigiti kogumise võimaluste loomine.

5.1. Korraldatud jäätmeveo organiseerimine

Vastavalt *Jäätmeseadusele* on kohalikul omavalitsusel kohustus organiseerida oma haldusterritooriumil korraldatud olmejäätmevedu. *Jäätmeseaduse* järgi on korraldatud jäätmeveo rakendamise tähtaeg 1. jaanuar 2005.a. Korraldatud jäätmevedu on olmejäätmete kogumine ja vedamine määratud piirkonnast määratud jäätmekäitluskohta(desse) jäätmekäitleja poolt.

Korraldatud olmejäätmeveo rakendumisel suureneb oluliselt omavalitsuse roll jäätmekäitluse suunamisel ja korraldamisel. Uue süsteemi eelis on jäätmete optimeeritud ning logistiliselt otstarbekas vedu ning kõikide kinnistute haaramine jäätmeveo süsteemi. Korraldatud olmejäätmeveo sisseadmisel on väga tähtis informeerida elanikke, et nad mõistaksid ja aktsepteeriks uut süsteemi.

Korraldatud jäätmeveo tingimused sätestatakse kohaliku omavalitsuse volikogu määrusega. Määrus peab sisaldama korraldatud jäätmeveo osas järgmist infot:

- jäätmeliigid, millele kohaldatakse korraldatud jäätmevedu;

- veopiirkonnad;
- vedamise sagedus ja aeg;
- jäätmeveo teenustasu piirmäär;
- jäätmekäitluskohad;
- kasutatavad konteinerite tüübid;
- korraldatud olmejäätmete veo alguse kuupäev;

Jäätmevaldajate register.

Enne korraldatud olmejäätmeveo sisseviimist luuakse *Jäätmeseaduse* kohaselt jäätmevaldajate register ja kehtestatakse registri pidamise kord. See võimaldab täpsustada tekkivaid jäätmekoguseid ja jäätmevaldajaid erinevates piirkondades. Korraldatud olmejäätmeveo käivitumisel võimaldab jäätmeregister jälgida jäätmeteket ja saada täpsemaid andmeid jäätmekoguste kohta. Jäätmevaldajate registri koostamiseks on soovitatav kasutada olemasolevat hooneregistrit/kinnisturegistrit, samuti rahvastikuregistrit ning vallavalitsusel ja jäätmekäitlejatel olevat informatsiooni. Korraldatud jäätmeveo konkursil eri- või ainuõiguse saanud jäätmevedaja esitab registrisse andmeid vallast kogutud jäätmete kohta. Kui on korraldatud jäätmeveoga mitteliitunud jäätmevaldajaid, kes korraldavad oma jäätmekäitlust ise, on ka neil kohustus esitada andmeid jäätmevaldajate registrisse sarnaselt jäätmevedajaga.

Jäätmeveo piirkond.

Jäätmeseaduse kohaselt kehtestab omavalitsus jäätmeveo piirkonnad, millesse kuulub üldjuhul kuni 10 000 elanikku. Seega Avinurme vald moodustab ühe jäätmeveopiirkonna.

Tabel 6. Hinnangulised segaolmejäätmete kogused Avinurme valla asulates.

Asula	Elanikke	Hinnanguline jäätmekogus elaniku kohta, kg/a	jäätmeid, t/a	Maht, m ³ (prügiautos 0,22 kg/m ³)	Prügikoor- -maid aastas (20 m ³ auto)	Prügikoor- maid kuus (20 m ³ auto)
Avinurme alevik	801	250	200	901	45	3
Ulvi	226	150	33	152	7	0,6
Adraku	103	150	15	69	3	0,3
Alekre	31	150	4	20	1	0,1
Kaevussaare	27	150	4	18	1	0,1
Kõrve	12	150	1	8	0,4	0,0
Kõrvemetsa	41	150	6	27	1	0,1
Kõveriku	64	150	9	43	2	0,2
Laekannu	59	150	8	39	2	0,2
Maetsma	62	150	9	41	2	0,2
Paadenurme	18	150	2	12	0,6	0,1

Sälliksaare	24	150	3	16	0,8	0,1
Tammessaare	6	150	1	4	0,2	0,0
Vadi	79	150	11	53	2	0,2
Änniksaare	25	150	3	16	0,8	0,1
Kokku	1578		309	1419	68,8	5,3

Konkurss

Avinurme vald on majanduslikel kaalutlustel ühinenud MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskusega, kes korraldab *konkurentsiseadusega* kehtestatud korras avaliku konkursi jäätmeveopiirkonda jäätmevedaja leidmiseks. Konkursi võitnud ettevõttele on antud veopiirkonnas lepinguga määratud jäätmeliikide osas eri- või ainuõigus kuni 3 aastat. Esimesel konkursil võib määrata lühema eri- või ainuõiguse kestvuse, et paremini hajutada ebamäärasusest tulenevaid riske, samas võib lühem kestvus olla majanduslikult ebaefektiivne.

Korraldatud jäätmeveoga hõlmatavad jäätmevaldajad.

Kõik olmejäätmeid tekitavad jäätmevaldajad on kohustatud korraldatud olmejäätmeveoga liituma. Vastavalt *Jäätmeseadusele* peavad korraldatud jäätmeveoga liituma ka olmejäätmeid või nendega sarnaseid jäätmeid tekitavad ettevõtted ja asutused (kaubandus, teenindus, koolid, lasteaiad) välja arvatud ettevõtted, kellel on jäätmeluba või keskkonnakompleksluba. Korraldatud jäätmeveo tingimused sätestatakse kohaliku omavalitsuse määrusega. Jäätmevaldajad loetakse liitunuks korraldatud jäätmeveoga elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevaldajaks loetakse ka suvila, elu- või äriruumina kasutatava ehitise või korteri kui vallasasja omanikku.

Jäätmevaldajate mitteliitumist korraldatud jäätmelooga tuleb lubada üksnes erandkorral.

Ettevõtete jäätmeveo korraldamine sõltub suuresti iga ettevõtte spetsiifikast ja vajadustest. Kuna olmejäätmeid või nendega sarnaseid jäätmeid tekib suuremal või vähemal määral kõigis töötavates ettevõtetes, siis korraldatud jäätmeveoga Avinurme vallas peavad liituma kõik ettevõtted võrdsetel alustel eramajapidamistega.

Kui vallavalitsus peab seda põhjendatuks, võivad erandina korraldatud jäätmeveost välja jääda ettevõtted, kelle olmejäätmete vedu saab paremini organiseerida väljaspool korraldatud jäätmeveo süsteemi, kuna neil tekib valdavalt muid jäätmeid ja vähem segaolmejäätmeid (nt. tööstus- ja tootmisettevõtted, põllumajandusettevõtted ning tervishoiuasutused).

Jäätmeseaduse kohaselt võib korraldatud jäätmeveo jätta organiseerimata haldusterritooriumi hajaasustusega osades, kus jäätmetekitajate vähesuse ja hajutatuse ning jäätmete väikese koguse tõttu oleks korraldatud jäätmevedu ülemäära kulukas ning korraldatud jäätmeveoks puudub tervise- ja keskkonnakaitse vajadus.

Jäätmeseaduse järgi loetakse iga jäätmevaldaja liitunuks korraldatud jäätmeveoga tema elu- või tegevuskohajärgses jäätmeveo piirkonnas. Jäätmevedaja ja jäätmevaldaja vahel sõlmitav leping on oma sisult töövõtuleping, mis sisaldab mõlema osapoole õigusi ja kohustusi. Probleemiks võib kujuneda võlglaste teke, võlga on lihtsam sisse nõuda lepingu olemasolul.

Korraldatud jäätmeveoga haaratavad jäätmeliigid

Jäätmeseaduse kohaselt võib korraldatud jäätmevedu hõlmata ka muid jäätmeid peale olmejäätmeteveo, kui seda tingib oluline avalik huvi.

Avinurme vallas hõlmatakse korraldatud jäätmeveoga:

- segaolmejäätmete kogumine ja vedu.

Jäätmeveo teenustasu piirmäär

Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskus kehtestab jäätmeveo teenustasu piirmäärad. Jäätmeveo teenustasu peab katma jäätmekäitluskoha rajamis-, kasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud. Liigiti kogutud jäätmete veo hind ei tohiks olla jäätmetekitajale kõrgem segaolmejäätmete veo hinnast, nii soodustatakse taaskasutatavate jäätmete eraldi kogumist.

Jäätmeveo sagedus

Jäätmeseaduse järgselt peab tiheasustusaladel olema prügikonteinerite tühjendamissagedus vähemalt kord kuus. Hajaasustusaladel on soovitatav minimaalne tühjendamissagedus vähemalt kord kvartalis. Kui olmejäätmed sisaldavad toidujäätmeid, siis on soovitatav ebaseaduse lühena vältimiseks tihedam konteineri tühjendamine.

Jäätmekavas toodud soovitatavad minimaalsed jäätmeveosagedused on määratud arvestades *Jäätmeseadusega* määratud nõudeid, valla üldplaneeringus määratud asustuse tüüpi, elanikke arvu ja asustustihedust, lähedust teistele asulatele ning ligipääsetavust jäätmeveokitele. Jäätmeveosagedused määratakse valla jäätmehoolduseeskirjaga. Jäätmete vedu on regulaarne ja selle sagedust saab jäätmehoolduseeskirjas toodud nõuete piires muuta kokkuleppel jäätmevedajaga.

Olmejäätmeid tuleb *Jäätmeseaduse* kohaselt tiheasustusega aladel vedada vähemalt kord kuus. Korterealamute minimaalne soovitatav jäätmeveo sagedus on kord kahe nädala tagant.

Hõredamalt asustatud aladel võib liigsete kulude ja juurdepääsuteede lõhkumise vältimiseks vedada olmejäätmeid kord kvartalis. Sellisel juhul ei tohi olmejäätmete konteinerisse panna biolagunevaid jäätmeid. Soovitatavad jäätmeveosagedused asulate kaupa on toodud tabelis 12. Suvilate ja aiamaajade juurest tuleks jäätmeid vedada samuti vähemalt kord kvartalis. Talve perioodil vedu peatatakse, kui sellist vajadust kajastab leping.

Hõreda asustusega väikese elanike arvuga küladesse võib paigutada ühiskonteinerid, kuhu saavad jäätmeid tuua kõik külaelanikud. Jäätmekonteinerite arv ja asukoht peaksid olema valitud nii, et maksimaalne kaugus konteinerist ei ületaks ühegi majapidamise jaoks üldjuhul 2 km. Konteinerid peaksid asuma kohtades, kuhu külaelanikel on jäätmeid mugav tuua ja kuhu jäätmeveokiga on hea juurdepääs. Tabelist 7 on näha, millistes külades võiks kasutada ühiskonteinereid. Konteiner tuleb valida piisavalt suur, et see mahutaks tekkiva jäätme hulga. Jäätmeveole tehtavad kulutused jagatakse kõigi külas asuvate majapidamiste vahel. Konteiner peab olema lukustatav.

Tabel 7. Soovitavad jäätmeveo sagedused ja konteinerite kasutamine asulate kaupa.

Asula	Elanikke	Jäätmeveo minimaalne sagedus	Jäätmekonteinerid
Avinurme		kord kuus	iga maja juures või grupi peale
Ulvi		kord kuus	iga maja juures või grupi peale
Änniksaare		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Vadi		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Maetsma		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Paadenurme		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Sälliksaare		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Kaevussaare		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Adraku		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale
Laekannu		kord kvartalis	iga maja juures või grupi peale

Konteinerid

Jäätmeveokitega saab tühjendada ainult standardmõõdus konteinereid. Praegu on elanikel ka vanu standarditele mittevastavaid konteinereid. Mittestandardsete konteinerite tühjendamine on raskendatud ja võib muuta teenuse kallimaks. Mõistlik oleks konteineripark ühtlustada. See on kergem, kui jäätmetekitajad on võtnud konteinerid rendile. Olukorras, kus jäätmetekitaja on mitesobiva konteineri omanik, tuleb saavutada omavalitsuse, konteineri omaniku ning jäätmeveo teenuse pakkuja vahel kokkulepe. Omavalitsuse jäätmehoolduseeskirjaga tuleb kindlaks määrata valla territooriumil kasutatavate, standardile vastavate konteinerite tüübid.

Korraldatud jäätmeveo tarbeks peab iga majapidamine omale rentima või ostma standardile vastava prügikonteineri, mille suuruse saab valida vastavalt vajadustele. Väikseima sobiva konteineri maht on 80 l. Hajuasustusega küldes saab kasutada ka majapidamiste grupi peale konteinereid, samasuguselt nagu suurte korrusmajade juures. Suvila- ja aiamaade komplekside juurde võib paigaldada samuti ühise konteineri. Kuid see eeldab, et jäätmete majapidamises on tõesti väga väike ja sorteeritakse taaskasutatavaid jäätmeid ning kompostitakse biolagunevaid jäätmeid. Ühiskonteinerid peaksid olema lukustatavad, et vältida nende kasutamist võõraste poolt.

Jäätmete kõrvaldamine.

Lähtuvalt *Jäätmeseaduse* § 32 sätestatud läheduse põhimõttest jäätmekäitluses tuleb jäätmed taaskasutada või kõrvaldada nende tekkekohale võimalikult lähedal asuvas tehnoloogiliselt sobivas ning tervisekaitse- ja keskkonnanõuetele vastavas jäätmekäitluskohas. Avinurme vald on ühinenud MTÜ Ida-Eesti Jäätmehoolduskeskusega, kelle hallata on Torma prügila.

Torma prügilasse ei või viia asbestijäätmeid, need tuleb suunata kõrvaldamiseks Vaivara OJKK tarindprügilasse.

Eesmärgid korraldatud jäätmeveo organiseerimisel:

- kõigi jäätmevaldajate liitmine korraldatud jäätmeveo süsteemiga;
- maksimaalselt kõigi tekitatud jäätmete kokkukogumine jäätmeveosüsteemi raames;
- korraldatud jäätmeveo rakendamine alates 01.01.2007.

Vajalikud tegevused:

- uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine 2006.a.
- korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine 2006. a.
- jäätmevaldajate registri asutamine ja andmebaasi loomine ;
- korraldatud jäätmeveo käimapanek 2007. a.
- elanike teavitamine korraldatud jäätmeveoga seotud küsimustest.

5.2 Prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine

Prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamiseks on vaja suurendada taaskasutatavate jäätmete hulka. Jäätmete taaskasutamiseks on nad vaja eelnevalt sorteerida ja lahus koguda. Efektivseim on jäätmete sorteerimine nende tekkekohas, et vältida jäätmete segunemist ja tagada saadavale materjalile parim kvaliteet. See nõuab erinevate, erimärgistusega konteinerite kasutusele võttu.

Jäätmeseadusega on kohalikele omavalitsustele pandud kohustus jäätmete sortimise korraldamiseks. Alates 2008. a. 1. jaanuarist on prügilatesse keelatud töötlemata jäätmete ladestamine. Kohtsorteerimise edendamine on prioriteet ka *Üleriigilises jäätmekavas*. *Jäätmeseadus* nõuab liigiti kogutud jäätmetele vajadusel järelsortimise läbiviimist, kui see on tehniliselt teostatav ja pole ülemäära kulukas. Ida-Virumaa jäätmekava eesmärk lähiaastateks on taaskasutada 30% segaolmejäätmetest.

Kohtsorteerimist tuleks rakendada järgnevatele jäätmeliikidele:

- paberi- ja papijätmed;
- pakendijätmed;
- probleemtooted;
- ohtlikud jätmed;
- suuremõotmelised jätmed;
- biolagunevad jätmed;
- metallijätmed;
- ehitus- ja lammutusjätmed.

Eesmärk:

- juurutada jäätmete kohtsorteerimist ettevõtetes ja majapidamistes.

Jäätmete eraldikogumise sihtarvud Avinurme vallas aastaks 2009 võrreldes 2004. aastaga on järgmised:

- vähendada ladestatavate pakendijätmete kogust 50%;
- vähendada ladestatavate paberi- ja papijätmete kogust 50%;
- taaskasutada kalmistu ja asulate haljasaladel tekkivaid haljasjätmed 80% ulatuses;
- taaskasutada ühepereelamutes tekkinud biolagunevaid jätmeid 50% ulatuses;

- taaskasutada korterelamutes tekkinud biolagunevaid jäätmeid 15% ulatuses.

Vajalikud tegevused seatud eesmärkide saavutamiseks on esitatud jäätmekava järgnevates alapeatükkides.

5.2.1. Segaalmejäätmep

Paljud jäätmevaldajad ei ole liitunud jäätmeveo teenusega ja suur osa kogumata jäänud jäätmetest käideldakse illegaalselt. Olmejäätmep ebaseadusliku käitluse vähendamiseks tuleb jäätmekäitlussüsteemi haarata kõik jäätmevaldajad.

Avinurme vallas, nagu ka kogu Eestis, on prognoositav olmejäätmep tekke kasv, seda eelkõige pakendijäätmep arvel. Enne kui saab rääkida jäätmekoguste vähendamisest, tuleb jäätmep teke stabiliseerida. Prügilasse ladestatavate segaalmejäätmep koguse ja ohtlikkuse vähendamisel on oluline roll jäätmep sorteerimisel, liigiti kogumisel ja taaskasutamisel.

Jäätmep tekke vähendamiseks ja sorteerimise suurendamiseks saab elanikke suunata majanduslike meetmep abil. Selleks peab iga jäätmep tekitaaja ise maksma oma jäätmep käitlemise eest ja liigiti kogutud jäätmep käitlemine peab olema odavam, kui segaalmejäätmep käitlemine. See motiveerib elanikke kulude vähendamiseks jälgima jäätmep teket ja neid rohkem sorteerima.

Eesmärgid segaalmejäätmep kogumisel:

- elaniku kohta tekkiva olmejäätmep hulga stabiliseerimine aastateks 2007-2008.
- kohtsorteerimise juurutamine.

Vajalikud tegevused:

- teavituskampaaniate korraldamine elanike keskkonnateadlikkuse tõstmiseks ja keskkonnasõbralike harjumuste juurutamiseks;
- majanduslike mõjutajate kasutamine vähendamaks jäätmep teket ja suurendamaks korduvkasutatavate pakendite ja materjalide osakaalu.

5.2.2. Pakendijäätmep

Seoses tarbimise kasvu ja kõrgeenenud nõuetega kauba pakendamisele on tekkivate pakendijäätmep hulk kasvanud ja kasvab veel. Jäätmep tekke stabiliseerimiseks ja prügilasse ladestatavate jäätmekoguste vähendamiseks tuleb pakendijäätmepetele pöörata suurt tähelepanu.

Pakenditeemat ja pakendijäätmep kogumissüsteemi käsitleb 21. aprillil 2004. aastal Riigikogus vastu võetud *Pakendiseadus*. Seadus sätestab pakendile ja pakendi kasutamisele esitatavad üldnõuded, pakendi ja pakendist tekkivate jäätmep vältimise ja vähendamise meetmed, pakendi ja pakendijäätmep taaskasutussüsteemi korralduse ning vastutuse kehtestatud nõuete täitmata jätmise eest. Prioriteediks on seatud pakendijäätmep vältimine, tekkivate jäätmekoguste ning nende

ohtlikkuse vähendamine, pakendi korduskasutus ja pakendijäätmete taaskasutus, nende süsteemne kogumine.

Prügilasse ladestatavate olmejäätmete hulga vähendamiseks tuleb tagada pakendite ja pakendijäätmete kokkukogumine ning korduv- ja taaskasutus. *Pakendiseaduses* on määratud pakendijäätmete korduv- ja taaskasutamise sihtarvud. Alates 2005. aasta 1. maist peab pakendiettevõtja, välja arvatud isik, kes müüb pakendatud kaupa, tagama oma pakendatud kauba ja sisseveetud pakendatud kauba pakendijäätmete korduv- ja taaskasutamise järgmises ulatuses:

- pakendijäätmete kogumassist vähemalt 50 % aastas;
- pakendijäätmete kogumassist ringlussevõtuna vähemalt 25 % aastas ja iga pakendimaterjali liigi kogumassist vähemalt 15 % aastas.

Motiveerimaks inimesi pakendeid ja pakendijäätmeid eraldi koguma ning pakendiettevõtjale tagastama, näeb *Pakendiseadus* ette tagatisraha ehk pandi kehtestamist. Tagatisraha on kehtestatud õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi korduskasutuspakendile (klaas- ja plastpakendile) ning õlle, vähese etanoolisisaldusega alkoholjoogi ja karastusjoogi ühekorrapakendile (klaas-, plast- ja metallpakendile). Tarbijad on kohustatud pakendid ja pakendijäätmed eraldi koguma ja vastavates kogumispunktides üle andma.

Pakendiettevõtja on lisaks eelloetletule kohustatud:

- tagama turustatud pakendi ja sellest tekkinud pakendijäätmete kogumise ning korduv- ja taaskasutamise vastavalt kehtestatud sihtarvudele, sh. katma tegevustest tulenevad kulud;
- vältima liigiti kogutud või pakendimaterjalide kaupa sorditud tagasivõetava pakendi ja pakendijäätmete segunemist teiste jäätmete või pakendimaterjalidega;
- tagama lõppkasutajale ja tarbijale ohtlikke aineid sisaldavate pakendite ja pakendijäätmete tagastamisvõimalused, arvestades jäätmeseaduses ja kemikaaliseaduses (RT I 1998, 47, 697; 1999, 45, 512; 2002, 53, 336; 61, 375; 63, 387; 2003, 23, 144; 51, 352; 75, 499; 88, 591) ning nende alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud käitlemise nõudeid.

Tagatisrahaga koormatud pakendeid tuleb tagasi võtta müügikohas või selle vahetus läheduses. Teiste pakendite tagasivõtmiskohustuse võivad pakendiettevõtjad delegeerida keskkonnaministri poolt akrediteeritud taaskasutus organisatsioonile- Eesti Taaskasutusorganisatsioon (ETO), MTÜ Eesti Pakendiringlus, OÜ Eesti Pandipakend.

Vastavalt pakendite ja pakendijäätmete kogumis- ja korraldamiskohustusele saab kohalik omavalitsusorgan delegeerida pakendite ja pakendijäätmete kogumise ja taaskasutuse organiseerimise pakendiettevõtjatele ja eelnimetatud organisatsioonile, kes peab katma pakendite ja pakendijäätmete kogumisega seotud kulud.

Pakendid ja pakendijäätmed tuleb koguda muudest jäätmetest eraldi ning anda üle selleks ettenähtud kohtades. Üleantavad pakendid peavad olema tühjad ja puhtad. Vajadusel tuleb pakendid enne üleandmist pesta (näiteks piimatoodete pakendid, ketšupipudelid).

Pakendeid, millele ei ole kehtestatud tagatisraha ning mida ei saa linnas tegutsevasse müügi ja kokkuostukohtadesse tagastada, kogutakse pakendijäätmete kogumiskohtades. Kogumiskohtad peaks

olema Avinurme alevikus, Ulvil. Kogumispunktide asukohad võivad olla kaupluste juures. Neid kogumispunkte saaksid kasutada ka hajaasustuses elavad inimesed.

Ohtlike ainetega saastunud pakendid ja pakendijäätmed tuleb üle anda ohtlike jäätmete kogumiskeskuses ja kogumispunktides.

Eesmärgid pakendijäätmete kogumisel:

- pakendi ja pakendijäätmete tagastussüsteemide välja arendamine;
- pakendi ja pakendijäätmete eraldikogumine tekkekohas alates 2007. a;
- pakendijäätmete taaskasutamine vähemalt 50 % ulatuses.

Vajalikud tegevused:

- koostöös pakendiorganisatsiooniga pakendi ja pakendijäätmete kogumissüsteemi väljatöötamine;
- pakendijäätmete kogumissüsteemi juurutamine 2007. aasta jooksul. Pakendijäätmete kogumiskonteinerite paigutamine kaupluste juurde;
- elanikkonna teavitamine pakendijäätmete kogumissüsteemist.

5.2.3. Biolagunevad jäätmed

Jäätmeseaduse mõistes on biolagunevad jäätmed anaeroobselt või aeroobselt lagunevad jäätmed, nagu toidujäätmed, paber ja papp. Neid jäätmeid on prügilasse ladestatavate jäätmete hulgas praegu kuni 70%. *Jäätmeseadus* näeb ette prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamist ning on seadnud piirangud biolagunevate jäätmete sisaldusele prügilasse ladestavate olmejäätmetes hulgas järgmiselt:

- 1) mitte üle 45 massiprotsendi alates 2010. aasta 16. juulist,
- 2) mitte üle 30 massiprotsendi alates 2013. aasta 16. juulist,
- 3) mitte üle 20 massiprotsendi alates 2020. aasta 16. juulist.

Prügilasse ladestatavate biolagunevate jäätmete hulga vähendamiseks on tarvis biojäätmeid teistest olmejäätmetest eraldi koguda. Eraldi tuleb koguda vanapaberit ja -pappi, mida saab materjalina taaskasutada. Hiljemalt 2010. aastaks tuleb ilmselt seaduses ettenähtud nõuete täitmiseks eraldi koguda ka teised biolagunevad jäätmed ja tagada nende bioloogiline ringlussevõtt (kompostimine).

5.2.3.1. Vanapaber ja -papp

Tekkivatest vanapaberi ja -papi kogustest suure hulga moodustavad pakendijäätmed, samuti vanad ajalehed, ajakirjad ning kontorijäätmed. Hinnanguliselt moodustavad segaolmejäätmetes pakendijäätmed vanapaberist ja -papist ligikaudu 50 %. Vanapaberi ja -papi ladestamist prügilasse tuleb *Euroopa Liidu prügiladirektiivi (1999/31/EC)* alusel piirata.

Vanapaberi ja -papi kogumisel on oluline elanike teavitamine, millist vanapaberit võib kogumispunkti viia ja millist mitte. Ümbertöötlemiseks ei sobi kiletatud või määrdunud paber ja

papp. Vanapaberi hulka visatud olmejäätmed võivad rikkuda kogu konteineri sisu. Määratud paberi võib panna kompostitava materjali hulka, kui seda ei ole liiga palju. Kiletatud paber kompostimiseks ei sobi. Üldiselt ei ole otstarbekas paberit kompostida, kuna paber laguneb aeglaselt ja on eraldi kogutuna vääruslikum materjal teisese toormena. Hinnanguliselt on segaolmejäätmetes paberi osakaal ligikaudu ¼ jäätmete massist, seega moodustab vanapaberi eraldi kogumine olulise osa kogu jäätmete taaskasutussüsteemi arendamisest.

Praegu Avinurme vallas vanapaberi üleandmisvõimalused puuduvad. Jäätmete eraldi kogumise edendamiseks tuleb rajada vanapaberi kogumispunktid, kus kasutada piluga, lukustatavaid konteinereid, et vältida teiste jäätmete sattumist sinna.

Vanapaberi konteinerisse sobivad: puhas ja kuiv paber ning papp, ajalehed ja ajakirjad, kataloogid ja reklaammaterjalid, töövihikud, kaustikud, kaanteta raamatud, trükiga ja puhas kirja- ning joonistuspaper, pappkastid ja karbid, pruun paber, lainepapp ja kartong.

Lisaks kodumajapidamistes tekkivatele paberi- ja papijäätmetele on oluline suunata taaskasutusse ettevõtetes tekkiv vanapaber. Pakendimaterjalid leiduva vanapaberi ja papi eraldikogumine kaubandusettevõtetes peab olema ettevõtetele kohustuslik.

Eesmärgid vanapaberi kogumisel:

- juurutada vanapaberi ja -papi eraldikogumine kodumajapidamistes, asutustes ja ettevõtetes;
- aastaks 2009 taaskasutada 50% tekkivast vanapaberist ja -papist.

Vajalikud tegevused:

- vanapaberi eraldi kogumine korraldatud jäätmeveo raames keskküttega korterelamute juures;
- valla asutustes (koolid, lasteaiad, raamatukogud jt.) vanapaberi eraldi kogumine ;
- vanapaberikonteinerite paigutamine lisaks Avinurme alevikule ka Ulvile.

5.2.3.2. Kompostitavad jäätmed

Eramajapidamistes tekkivad kompostitavad jäätmed tuleb eraldi koguda ja kompostida oma kinnistul, seda eriti juhul, kui prügiveo sagedus on väiksem kui kord kuus. Korruselamutes biolagunevate jäätmete kompostimist koha peal korraldada ei saa.

Suuremate asulate avalikel haljasaladel tekkinud haljastusjäätmed ja samuti kalmistujäätmed tuleb võimalikult suures ulatuses kompostida.

Eesmärgid kompostitavate jäätmete käitlemisel:

- laiendada biolagunevate jäätmete kompostimist eramajapidamistes, taaskasutada eramajapidamistes biolagunevaid jäätmeid 50% ulatuses aastaks 2009;
- laiendada haljasaladel tekkivate haljastusjäätmete kompostimist, 2008. aastaks kompostida 80% tekkivatest haljastusjäätmetest;
- alustada kalmistu biolagunevate jäätmete kompostimist.

Vajalikud tegevused:

- teavitustöö eramajadele biolagunevate jäätmete kompostimise edendamiseks 2005-2006;

- haljasaladel tekkivate haljastusjäätmete kompostimisse suunamine alates 2006;
- kalmistult kogutavate biolagunevate jäätmete kompostimisse suunamine;
- ettevõtetes biolagunevate jäätmete eraldikogumise juurutamine alates 2008. aastast;
- korrusmajadest biolagunevate jäätmete eraldikogumise juurutamine alates 2008. aastast.

5.2.3.3. Reoveesetted

Reoveesette kasutamine tuleb viia kooskõlla kehtivate õigusaktidega. Reoveesette kasutamisel põllumajanduses tuleb lähtuda keskkonnaministri määrusest „Reoveesette põllumajanduses, haljastuses ja rekultiveerimisel kasutamise nõuded“. Määrus keelab töötlemata sette kasutamise põllumajanduses. Avinurme valla biopuhastite reoveesetted viiakse mudaväljakule.

5.2.4. Ohtlikud jäätmed

Ohtlike jäätmete eraldamine muudest jäätmetest on oluline keskkonda viidavate jäätmete ohtlikkuse vähendamiseks. Seetõttu on oluline jätkata ohtlike jäätmete eraldi kogumist. Vaja on rajada kogumispunktid Avinurme alevikku ja Ulvile.

5.2.4.1. Kodumajapidamistes tekkivad ohtlikud jäätmed

Kodumajapidamistest tekkivate ohtlike jäätmete kogumissüsteemi arendamine on kohaliku omavalitsuse ülesanne. Kodumajapidamistes tekkinud ohtlikud jäätmed tuleb jäätmetekitajal koguda teistest jäätmetest eraldi ja toimetada kogumispunktidesse, jäätmejaama või anda üle kogumisaktsioonide käigus. Elanikele peaks ohtlike jäätmete üleandmine olema tasuta, et tagada võimalikult kõrge ohtlike jäätmete sorteerimise määr.

Ohtlike jäätmete sorteerimise soodustamiseks peab elanikele tagama võimalused nende üleandmiseks. Samuti tuleks jätkata igaaastaseid ohtlike jäätmete kogumisringe vallas.

5.2.4.2. Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed

Ettevõtluses tekkivad ohtlikud jäätmed tuleb ettevõttel koguda muudest jäätmetest eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale jäätmekäitlejale.

5.2.4.3. Probleemtooted

Jäätmeseadus toob jäätmemajanduse korraldusse sisse probleemtoodete mõiste. Probleemtoode on toode, mille jäätmed põhjustavad või võivad põhjustada tervise- või keskkonnaohtu, keskkonnanäringuid või keskkonna ülemäärast risustamist.

Jäätmeseadus paneb probleemtoodeteks nimetatud ohtlike jäätmete kogumise ja keskkonnaohtu käitlemise eest vastutuse tootjale. Probleemtoodete hulka kuuluvad patareid ja akud, PCB-sid sisaldavad seadmed, mootorsõidukid ja nende osad ning elektri- ja elektroonikaseadmed ja nende osad. Mootorsõidukite osade hulka kuuluvad ka vanarehvid. Seega peavad tootjad (seaduse mõistes ka maaletoojad ja müüjad) korraldama nimetatud probleemtoodete kogumise ja käitlemise.

Kohalik omavalitsus saab probleemtoodete eraldikogumist soodustada tootjatega koostööd tehes ja elanikke teavitades. Seni on probleemtoodeteks nimetatud ohtlike jäätmete kogumine olnud

Avinurme vallas üsna edukas ja elanikele harjumuspärase süsteemi võiks säilitada ning veelgi täiendada. Probleemtoodete kogumine peab toimuma koos teiste ohtlike jäätmete kogumisega omavalitsuse ja eelpool nimetatud tootjate koostöös. Probleemtoodete kogumiseks tehtavad kulutused katavad tootjad.

Probleemtooteid tuleks koguda igaaastastel ohtlike jäätmete kogumisringidel. Patareikastid võiksid olla paigutatud kauplustesse, jäätmete kogumispunkti juurde ja võimaluse korral ka koolidesse.

Mootorsõidukid ja nende osad

Alates 16. juulist 2003 võetakse prügilasse kasutatud rehve vastu ainult tükeldatult. Alates 16. juulist 2006 ei võeta prügilasse enam vastu ka tükeldatud rehve.

Mootorsõidukite ja nende osade (sh.rehvide) tagasivõtmise peavad tootja vastutuse põhimõttel ellu rakendama tootjad ja turustajad, kes võivad selle ülesande delegeerida jäätmekäitlejatele. Kui tootjad on valmis finantseerima, võib kaaluda vanarehvide vastuvõtmist jäätmejaamas.

Omavalitsuse peamised tegevused antud valdkonnas saavad olla teavitustöö ja järelevalve. Valla territooriumil tegutsevatelt autode lammutus- ja remonditöökodadelt tuleb nõuda tegutsemis- ja kauplemislube välja andes tootja vastutuse põhimõtte täitmist. Avinurme vallas tegutsevatel rehvitöökodadel tuleb sõlmida leping MTÜ Eesti Rehviliiduga.

Vastavalt Euroopa Parlamendi ja Nõukogu poolt vastu võetud direktiivile 2000/53/EÜ vanasõidukite kohta peab hiljemalt 1. jaanuariks 2006 kõigi kasutuselt kõrvaldatud sõidukite aastane korduv- ja taaskasutamine hõlmama vähemalt 85 % sõiduki keskmisest massist ning aastane korduvkasutus ja ringlussevõtt vähemalt 80 % sõiduki keskmisest massist.

Elektri- ja elektroonikaseadmed ning nende osad

Avinurme vallas võiks elektri- ja elektroonikaseadmete jäätmeid koguda:

- jäätmete kogumise punktis,
- kogumisaktsioonide käigus ning
- elektri- ja elektroonikaseadmete müügikohtades.

EL elektri- ja elektroonikaseadmete direktiiv on püstitanud eesmärgi koguda kodumajapidamistest 31. detsembriks 2006 neli kilogrammi elektri- ja elektroonikajäätmeid inimese kohta aastas.

PCB-sid sisaldavad seadmed

PCB-sid sisaldavaid tooteid kasutatakse Eestis vähe ja väga spetsiifilistel aladel. PCB-sid sisaldavad peamiselt trafopunktides kasutatavad õlid. Tõenäoliselt ei ole omavalitsusel vaja antud jäätmeliigi osas tootja vastutuse süsteemi sekkuda.

Eesmärgid ohtlike jäätmete kogumisel:

- vältida ohtlike jäätmete sattumist keskkonda ja ladestamist prügilasse;
- ohtlike jäätmete laialdaste üleandmisvõimaluste tagamine vallaelanikele.

Vajalikud tegevused:

- ohtlike jäätmete kogumisringide korraldamine igal aastal;
- ohtlike jäätmete kogumine jäätmete kogumise punktides;

- koostöö tootjatega probleemtoodete kogumisüsteemi väljatöötamisel ja rakendamisel.

5.2.5. Tervishoiuasutuste jäätmed

Vastavalt keskkonnaministri määrusele „Prügila rajamise, kasutamise ja sulgemise nõuded“ on eelnevalt töödeldud tervishoiu- ja veterinaarasutuste nakkusttekitavate jäätmete ladestamine tavaprügilatesse täielikult keelatud alates 31. detsembrist 2004.

Esmatasandi tervishoiuasutused on kohaliku tähtsusega, näiteks:

- perearstid, ambulatooriumid ja polikliinikud, mis osutavad esmatasandi meditsiiniabi ja igapäevast ambulatoorset esmaabi;
- perearstid ja hambakliinikud;
- hooldekodud ja rehabilitatsiooniasutused eakatele inimestele;
- koduõed, kes teostavad hooldust kodus;
- loomakliinikud ja loomaarstid;

Kodu- ja põllumajandusloomade tervishoiul tekkivad riskijäätmed tuleb suunata kahjutuks tegemiseks Lääne-Virumaal, Kaarmas avatud loomsete jäätmete käitluskeskusesse, need enne vastavalt pakendades ja märgistades.

Eesmärk tervishoiuasutuste jäätmete kogumisel:

- Esmatasandi tervishoiuasutuste kaasamine riskijäätmete kogumissüsteemi aastaks 2006.

Vajalikud tegevused:

- Esmatasandi tervishoiuasutustele teabe jagamine kogumispunkti kohta.

5.2.6. Ehitus- ja lammutusjäätmed

Keskkonnakaitse ja ressursikasutuse eesmärkidest lähtudes peab suurendama ehitusjäätmete sorteerimist ja taaskasutamist. Ehitusjäätmed tuleb sorteerida ja võimalikult suurel määral taaskasutada ehituse käigus. Eraldi tuleb ehitus- ja lammutusjäätmetest sorteerida:

- puidujäätmed;
- kiletamata paber ja papp;
- metallijäätmed;
- mineraalsed jäätmed (kivid, ehituskivid, tellised, krohv, betoon, kips);
- raudbetoon ja betoondetailid;
- kiled;
- ohtlikud ehitusjäätmed.

Ehitus- ja lammutusjäätmeid saab taaskasutada järgnevalt:

- sorteeritud jäätmete taaskasutamine (kas otseses ringluses või andes taaskasutatavat materjali üle jäätmekäitlejatele);
- telliste, puidu ja praakdetailide kasutamine uute ehitiste juures;
- jäätmete taaskasutamine ajutiste teede ehitamisel;

- sorteeritud ja ohtlikke aineid mittesisaldavate puidujäätmete kasutamine kütteks;
- kasutamine täitematerjalina ehitistel/rajatistel.

Täitematerjalina võib kasutada eelnevalt sorteeritud ehitusjäätmeid, mis ei sisalda ohtlikke jäätmeid, kile- ja paberijäätmeid ning metalli.

Ohtlikud ehitusjäätmed (asbesti sisaldavad jäätmed, värvi-, laki-, liimi- ja vaigujäätmed, sh. nende kasutatud tühi taara ja nimetatud jäätmetega immutatud materjalid jms, naftaprojekte sisaldavad jäätmed, saastunud pinnas) tuleb koguda liikide kaupa eraldi ja anda üle ohtlike jäätmete käitluslitsentsi omavale ettevõttele. Avinurmele lähimas, Torma prügilas ei ole võimalust asbesti sisaldavate jäätmete ladestamiseks, need tuleb vastavaid ohutusnõudeid järgides eraldada muudest jäätmetest ning suunata ladestamiseks mujale (näiteks Vaivara OJKK tarindprügilasse).

Ehitusjäätmete käitus tuleb siduda ehitusloa väljastamisega või kasutusloa andmisega. Ehitusprojektides (või ehitusloa taotlustes) peaks olema näidatud ehitustööde käigus tekkivate jäätmete hinnanguline kogus ja liigitus vastavalt kehtivale jäätmeloendile; pinnasetööde mahtude bilanss; selgitused jäätmete liigiti kogumiseks ehitusplatsil; jäätmete üleandmine. Ehitusjäätmete eraldi käitlemist tuleks kindlasti nõuda juhul, kui ehitamise käigus tekib jäätmeid üle ühe kuupmeetri päevas või üle 10 kuupmeetri kogu ehitusperioodi kestel.

Juhul, kui ehitusjäätmete tekkekohas puudub võimalus nende sortimiseks või see osutub majanduslikult ebaotstarbekaks, võib jäätmed sortimiseks üle anda vastavale jäätmeloaga jäätmekäitlusettevõttele. Püsijäätmete käitluskohad rajatakse Narva ja Kohtla-Järvele.

Täpsed tingimused ehitusjäätmete käitlemiseks kinnitatakse jäätmehoolduseeskirja lisaga "*Ehitusjäätmete käitlemise kord*".

Eesmärgid ehitusjäätmete käitlemisel:

- saavutada kontroll tekkivate ehitusjäätmete ja nende käitlemise üle;
- ehitusjäätmete maksimaalne liigitikogumine (sh. ohtlikud ehitusjäätmed);
- taaskasutada 2009. aastaks vähemalt 80 % tekkivatest ehitusjäätmetest.

Vajalikud tegevused:

- jäätmehoolduseeskirja ja selle ehitusjäätmete käitlemist puudutava lisa kehtestamine 2007. aasta jooksul;
- ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise kava nõudmine ehituslubade taotluste koosseisus aastast 2007;
- Avinurme valda ehitusjäätmete hulgas leiduvate püsijäätmete ladestusala rajamine (pinnasetäite-koha rajamine);
- teavitustöö ehitusjäätmete sorteerimise edendamiseks.

5.2.7. Tootmises tekkivad jäätmed

Uute või rekonstrueeritavate ettevõtete puhul on oluline silmas pidada jäätmevaese tehnoloogia rakendamist ja parima võimaliku tehnika rakendamist, vähendamaks jäätmete ohtlikkust ja suurendamaks nende taaskasutust. Jäätmekäitlusega tuleb arvestada juba tootmise kavandamisel.

Tööstusettevõtetes, kuid ka teistes ettevõtetes tekkivate jäätmete taaskasutusse suunamisel on oluline rakendada jäätmete liigiti sortimist ja kohtsortimist. Eesmärgiks tuleb seada kõikide eraldikogutud jäätmete taaskasutusse suunamine, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik.

Eesmärgid:

- uute ja rekonstrueeritavate ettevõtete puhul jäätmevaese tehnoloogia rakendamine ning parimate võimalike võtete kasutamine;
- kõikide ettevõtete jäätmekäitlussüsteemi parem korraldatus.

5.2.7.1. Puidujäätmed

Kuna Avinurme vallas tegutseb mitmeid puidutööstusettevõtteid, on puidujäätmete küsimus vallas lahendust vajav probleem. Puidujäätmete koguse vähendamine on seotud puidu kui loodusvara säästva kasutamisega. Võimalused selleks on järgmised:

- kadude (jäätmehulkade) vähendamine puidu töötlemisel ja parima võimaliku tehnika rakendamine;
- puidujäätmete kasutamine teisese toormena.

Puidujäätmete koguste vähendamine võimalikult lihtsate võtetega (tuleb vältida puidujäätmete niiskumist, laialikandumist ja saastumist muude ainetega), mis võimaldavad neid suuremas ulatuses taaskasutada ja teisese toormena turustada. Puidujäätmed võib ohtlikuks muuta puidu töötlemine mitmesuguste lisaainetega (liimid, peitsid, värvid, lakid). Tekkivate jäätmete ohtlikkuse vähendamisel on peamiseks võimaluseks tootmises kasutatavate ohtlike ainete väljavahetamine vähemootlike ainete vastu, samuti on oluline ka ohtlike ainetega töödeldud ja töötlemata puidujäätmete segunemise vältimine. Puidutööstuses ei ole ohtlike puidujäätmete teke oluliseks probleemiks, kuivõrd lisaainetega puidu töötlemine toimub enamasti tööstusprotsessi lõppfaasis, kus jäätmeid oluliselt ei teki.

Kõik tekkivad puidujäätmed tuleks suunata taaskasutusse, kui see on majanduslikult ja tehniliselt võimalik ning sellega ei kaasne suurenevat keskkonnamõju. Vajalik on juba ladustatud puidujäätmetele kasutusvõimaluste leidmine.

Tekkivate puidujäätmete taaskasutamise võimalused on järgmised (mitte ohtlikud puidujäätmed):

- puidujäätmete põletamine energia tootmiseks;
- puidujäätmete kompostimine koos teiste biolagunevate jäätmetega;
- puidujäätmete (nt. puukoore) kasutamine haljastuses;
- saepuru kasutamine loomadele allapanuks.

Eesmärk puidujäätmete käitlemisel on:

- olemasolevate puidujäätmete ladestuskohtade likvideerimine;
- tekkivate puidujäätmete maksimaalne taaskasutusse suunamine.

Vajalikud tegevused:

- puidujäätmete ladestuskohtade keskkonnohtlikkuse väljaselgitamine;
- ettevõtetele ettekirjutuste tegemine ladestute likvideerimiseks;
- väärtuslike puidujäätmete taaskasutamine materjalina või kütteks.

5.2.7.2. Põllumajanduses tekkivad jäätmed

Loomsete jäätmete käitlemist käsitlevad *Veterinaarkorralduse seadus* ja *Loomatauditõrje seadus* ning põllumajandusministri määrus „*Loomsete jäätmete liigitus, nende käitlemise veterinaarõuded ning käitlemisega tegelevate ettevõtete tunnustamise kord*“. Seoses loomsete jäätmete tööstustehase avamisega Lääne-Virumaal, Väike-Maarjas, tuleb kõik loomsed jäätmed toimetada kõrvaldamiseks Väike-Maarjasse. Väike-Maarja tööstustehas võtab elanikkonnalt tasuta vastu lemmikloomi tuhastamiseks.

Loomaväljaheited, nagu sõnnik on kasutatavad põllumajanduses väetisena ning on sel moel ka laialdast kasutust leidnud. Sõnniku kasutamisel tuleb selle hoidmise ja taaskasutamise korraldamine viia kooskõlla keskkonnanõuetega (veekaitsenõuetele vastavate sõnniku- ja virtsahoidlate kasutamine, laotamisel ruumiliste ja ajaliste piirangute ning laotusnormide järgimine).

Kõrge orgaanilise aine sisaldusega põllumajandusjäätmete (riknenud viljad, põhk jmt) taaskasutuseks on parimaks võimaluseks nende kompostimine ja hilisem komposti kasutamine.

Omaette probleemiks on põllumajandusettevõtetes tekkivad kilejäätmed, mille käitlus pole senini nõuetekohaselt korraldatud. Vajalik on kilejäätmete üleandmiseks võimaluste loomine. Näiteks võiks põllumajandusettevõtjate kulul korraldada vähemalt kord aastas kilejäätmete kogumisringi.

Põllumajanduses tekkivate kilejäätmete kogumine ja taaskasutusse suunamine tuleb delegerida jäätmete tekitajale, põllumajandustootjale.

Eesmärk põllumajandusjäätmete käitlemisel:

- põllumajanduses tekkivate riskijäätmete (loomsete jäätmete) keskkonnaohutu käitlemine;
- tekkivate taaskasutamiseks sobivate jäätmete maksimaalne taaskasutamine.

Vajalikud tegevused:

- loomsete jäätmete matmispaikade likvideerimine 2005;
- loomsete jäätmete suunamine Väike-Maarja loomsete jäätmete käitlustehasesse;
- põllumajanduses tekkivate kilejäätmete üleandmiseks võimaluste loomine.

5.2.7.3. Energeetikajäätmed

Energia tootmisega tegeletakse Avinurme vallas vaid peamiselt soojusenergia saamise tarbeks katlamajades. Katlamajades tekkivat tuhka võib kasutada põllumajanduses või haljastuses. Selleks tuleb vältida ohtlike materjale ja aineid sisaldava puidu kasutamist kütteks.

5.2.8. Metallijäätmed

Kuna metallijäätmeid väärtustatakse, on neid siiani võrreldes teiste jäätmeliikidega rohkem eraldi kogutud. Metallijäätmeid on müüdnud AS Kuusakoski`le, Eesti Metall OÜ`le, mida saab jätkata ka edaspidi.

Ettevõtetal tuleks metallijäätmete kogumist jätkata senisel viisil, kus metallijäätmed kogutakse eraldi ja müüakse vanametalli kokkuostjale.

Eesmärk metallijäätmete kogumisel:

- eraldada metallijäätmed maksimaalselt prügilasse ladestatavate jäätmete hulgast.

Vajalikud tegevused:

- metallitöötlemisega tegelevatel ettevõtetal konteinerite muretsemine ja edasise käitlemise orgaaniseerimine;
- metallijäätmete iga-aastase kogumisringi korraldamine;
- elanike teavitamine metallijäätmete üleandmisvõimalustest lähipiirkonnas.

5.2.9. Muud jäätmed

5.2.9.1. Suuremõõtmelised jäätmed (peamiselt vana mööbel)

Kord aastas on soovitatav suuremõõtmeliste jäätmete kogumisringi korraldamine vallas. Selleks tuleb kindlaks määrata kogumiskohtade asupaigad vallas kogumisringi käigus ning vaja on teha teavitustööd kogumisringide toimumise aja ja koha kohta. Kaaluda võib kogumisringi korraldamist jäätmeveo teenustasu arvelt. Samuti võiks kevadiste suurpuhastuste ajal kasutada suuremahulist ca 30 m³ konteinerit Ulvil ja Avinurme alevikus.

Eesmärk suuremõõtmeliste jäätmete kogumisel:

- vältida valla territooriumi risustamist suuremõõtmeliste jäätmetega.

Vajalikud tegevused:

- suuremõõtmeliste jäätmete kogumisringide korraldamine kord aastas;
- elanike teavitamine suuremõõtmeliste jäätmete üleandmisvõimalustest.

5.2.9.2. Kalmistujäätmed

Kalmistul tekkivate biolagunevate jäätmete eraldi kogumist on käsitletud kompostitavate jäätmete peatüki all.

Eesmärk kalmistujäätmete kogumisel:

- kalmistu ümbruse risustamise vältimine.

Vajalikud tegevused:

- elanikkonna teavitamine ja tähelepanu juhtimine probleemidele;
- kalmistul tekkivate biolagunevate jäätmete suunamine kompostimisele.

5.3. Jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine

Jäätmekäitluse üle teostavad järelvalvet keskkonnainspeksioon ja tema piirkondlikud osakonnad. *Keskkonnajärelvalve seaduse* (RT I 2001, 56, 337) järgi on kohalik omavalitsus keskkonnajärelvalve teostaja. Kohaliku omavalitsusüksuse volikogu kehtestatud keskkonnakaitse- ja -kasutusala otsuste järgimist kontrollivad volikogu poolt selleks volitatud isikud või asutused, või kui neid ei ole määratud, siis Vallavalitsus.

Järelvalve tõhustamine on vajalik jäätmekäitlusala rikkumiste vähendamiseks. Väga oluline on korraldatud jäätmeveoga seoses loodav jäätmevaldajate register, mis annab ülevaate jäätmevaldajatest. Keskkonnajärelvalvega peaks omavalitsuses tegelema kindlad inimesed. Järelvalve tõhustamiseks võib koostööd teha keskkonnainspeksiooni, maakonna keskkonnateenistuse, teiste omavalitsuste ja jäätmevedajatega. Tõhusaks võib osutada elanike kaasamine jäätmete seadusevastasest ladestamisest teatamisel.

Eesmärk järelvalve tõhustamisel:

- jäätmekäitlusala rikkumiste viimine miinimumini.

Vajalikud tegevused:

- keskkonnajärelvalvega tegelevate isikute määramine;
- eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine, vajadusel rikkujate karistamine;
- korraldatud jäätmeveo rakendamine.

5.4. Elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine

Jäätmekavaga püstitatud eesmärkide elluviimine eeldab elanikkonna kaasamist ja teavitustöö tegemist. Jäätmete tekke ja ohtlikkuse vähendamine ning jäätmete sorteerimine tekkekohas sõltub suurel määral elanike teadlikkuses.

Elanikkonnale keskkonnateadlikkuse edendamise võib jagada järgnevatel etappideks:

- üldine keskkonnaharidus – jäätmekäitluse üldised põhimõtted ja nõuded, jäätmetest tekkivad keskkonnakahjustused, jäätmed kui keskkonnaprobleem, eri jäätmeliikide iseloomustus, võimalik kasu jäätmete liigiti kogumisest ja jäätmetega korrektsest ümberkäimisest;
- konkreetne jäätmekäitlusinfo – jäätmete sorteerimispõhimõtted, jäätmete üleandmisvõimalused, eraldi kogutud jäätmete vastuvõtukoht, lahtioleku ajad, jäätmete kogumiskampaaniate toimumisajad, korraldatud jäätmeveo olemus ja vajalikkus, jäätmeveo maksumus jne

Avinurme vallas tuleb tegeleda mõlema poolega. Üldine keskkonnaharidus on vajalik eelkõige keskkonnasõbralike tarbimisharjumuste juurutamiseks, jäätmete liigiti kogumise edendamiseks ja keskkonda kahjustavate jäätmekäitlusmeetodite vältimiseks.

Konkreetselt jäätmekäitlusinfot tuleks Avinurme vallas kindlasti jagada järgmiste temade kohta:

- Korraldatud jäätmevedu puudutavad küsimused. Elanikele on vaja selgitada, milleks on sellist jäätmekäitluse korraldust vaja ja mida see endaga kaasa toob. Elanikud peavad olema teadlikud oma õigustest ja kohustustest.

- Pakendijäätmete kogumist puudutavad küsimused. Koos pakendijäätmete kogumissüsteemi loomisega tuleb inimesed õpetada ka seda kasutama.
- Jäätmete sorteerimispehmoõtted ja liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimalused. Elanikke tuleb teavitada jäätmete kogumispunktide asukohtadest ja kogumisringide toimumisest.
- Biolagunevate jäätmete kompostimisvõimalused eramajades.
- Ohtlikke jäätmeid puudutav info ja nende üleandmisvõimalused.

Teavitustöö peamised pehmoõtted:

- tutvustada jäätmetega ümberkäimist kui keskkonnasõbralikkuse kriteeriumit;
- teadvustada inimesele enda rolli jäätmete tekkes;
- teavitustöö peab käima käsikäes jäätmetega korrektset ümberkäimiseks loodud võimalustega. Kui selgitatakse jäätmete liigiti kogumise vajadust, siis peavad olema loodud ka võimalus jäätmeid liigiti üle anda;
- teavitustöö raames on kasulik selgitada, millist kasu jäätmetega korrektsest ümberkäimisest elanikud ise saavad (liigiti kogumine majanduslikult kasulikum vmt.);
- tähtis on praktiliste näidete tutvustamine ja kogemuste omandamise pehmoõttel elanike teadlikkuse kasvamine, seda eriti jäätmete kohtsorteerimise, biolagunevate jäätmete kompostimise ja komposti kasutamise osas.
- elanike jäätmeteadlikkuse arendamine on pikaajaline protsess, mis ei saa piirduda üksikute teavituskampaaniatega, vaid peab olema järjepidev;
- teavitustööd on vaja teha kõigi sihtgruppide seas, kelleks on kinnistute omanikud, kortermajade elanikud, hajaasustuse elanikud, koolilapsed ja ettevõtjad.
- selgitustöö läbiviimisel tuleb arvestada, et elanikkonda ei koormataks jagatava infoga üle, laialt jagatav info peab olema lihtsalt arusaadav ja samas peab olema kättesaadav ka spetsiifilisem teave.

Info jagamiseks võib kasutada erinevaid kanaleid, sõltuvalt sihtgrupist ja olemasolevatest võimalustest. Info jagamiseks võib kasutada infovoldikuid, plakateid, internetti ja infopäevi. Laste ja noortega tegelemisel on hea kasutada erinevaid keskkonnateemalisi võistlusi ja üritusi.

Eesmärgid keskkonnateadlikkuse edendamisel:

- elanikele konkreetse jäätmekäitlusinfo jagamine;
- jäätmetega korrektse ümberkäimise juurutamine elanikkonna hulgas (ebaõigete jäätmekäitlustoimingute minimiseerimine);
- sorteerimis- ja eraldikogumisharjumuste juurutamine elanikkonna hulgas.

Vajalikud tegevused:

- teavitusprojektide kava väljatöötamine;
- igaaastaste teavitusprojektide läbiviimine aastatel 2005-2009.

Ulatuslikuma teavitustöö tegemiseks tuleb rahalist abi otsida ka väljastpoolt valda (nt keskkonnateadlikkuse projektide taotlemine keskkonnafondidest), samuti kaasata ka kohalikke ettevõtjaid.

Võimalikud tegevused info jagamiseks lähiaastail:

- infopäevad korraldatud jäätmeveo tutvustamiseks ja kohustuste selgitamiseks;
- infovoldikud pakendijäätmete kogumise kohta;
- infovoldikud jäätmekäitlusnõuete, arengusuundade ja jäätmete üleandmiskohtade osas;
- infovoldiku koostamine eri jäätmeliikide, nende käitlemise ja üleandmisvõimaluste kohta (nt biolagunevate jäätmete kompostimine koduaias ja komposti kasutamisevõimalused, pakendijäätmete liigiti kogumine, ohtlike jäätmete eraldi kogumine jne.);
- infotahvlid jäätmete kogumispunktide juures, mis selgitavad eri jäätmeliikide eraldikogumist;
- aktiivne teavitustöö jäätmekogumiskampaaniate toimumise ajal;
- Jäätmekäitlusalsed artiklid kohalikus vallalehes.

5.5. Koostöö teiste omavalitsustega

Koostöös naaberomavalitsustega võib osutada kasulikus ka näiteks pakendijäätmete kogumissüsteemi väljatöötamisel ning muudes valdkondades jäätmehoolduse arendamisel. Üheks võimalikuks koostööalaks võiks olla ehitusjäätmete käitlussõlme rajamise korral Avinurme valla ehitusjäätmete suunamine nimetatud käitlussõlme.

5.6. Jäätmepunktide rajamine

Jäätmepunkt on sorteeritud jäätmete kogumiskeskus, kus elanikud saavad üle anda eraldi kogutud taaskasutatavaid ja ohtlikke jäätmeid. Hetkel Avinurme vallas selline koht puudub, kuid see on väga vajalik, sest seal saaks inimesed eraldi sorteeritud paberit ja pappi, suuremõotmelisi jäätmeid (kodumasinad, vana mööbel), elektroonikajäätmeid (telerid, arvutid), vanu rehve ära anda. Hiljem saab punkti laiendada, et vastu võtta muud sarnased jäätmed. Taolise skeemi järgi tuleb rajada jäätmepunktid ka Ulvile.

Tootja vastutuse alla kuuluvate jäätmeliikide kogumisel tuleb teha koostööd tootjate või nende poolt volitatud organisatsiooniga. Vanade rehvide kogumist pole mõtet alustada enne, kui on tootjatelt saadud nõusolek selle finantseerimiseks, sest vallale võib kulu osutada muidu liialt suureks.

5.6.1. Jäätmepunkti jõudvad jäätmekogused

Eraldi konteinerid peaksid jäätmepunktis olema järgmistele jäätmeliikidele:

- vanapaber ja –papp;
- klaaspakend;
- muud pakendid ja pakendijäätmed (plastpakend eraldi);
- metallijäätmed;
- ohtlikud jäätmed.

Jäätmepunktis võiks paberijäätmete tarbeks olla 4,5 m³ konteiner.

Klaaspakendi kogumiseks piisab ühest 2,5 m³ konteinerist, kuhu saab kokku panna nii valge kui värvilise klaasi. Osa neist ostetakse taarapunktides tagasi ja 1. jaanuarist 2005 rakendub *pakendiseaduse* kohaselt karastusjoogi ja lahja alkoholi pakendile tagatisraha. Tagatisrahaga pakendid tõenäoliselt jäätmejaama enamasti ei jõua. Tekkivast jäätmekogusest jõuab jäätmejaama ca 5-10 %.

Tagatisrahata pakendijäätmetele hakkab *Pakendiseaduse* kohaselt alates 1. jaanuarist 2005 kehtima tasuta tagasivõtmise kohustus, jäätmete kogumise eest peavad maksma pakendiettevõtjad. Sõltuvalt kui kiiresti ETO suudab rakendada pakendi kogumise süsteemi võiks esialgu üks kogumiskoht olla jäätmejaamas. Hiljem igas „tõmbekeskuses“.

Kõigi jäätmekonteinerite tühjendamise sagedus peaks olema piisav, et vältida nende ületäitumist. Ohtlike jäätmete konteinereid tuleks tühjendada vähemalt kord aastas.

6. Jäätmekäitluse keskkonnamõju

Jäätmekäitluse keskkonnamõju võib olla

- mõju inimeste tervisele ja heaolule,
- looduskeskkonna reostamine.

Täpsemalt vaadelduna võib nii inimeste tervist ja heaolu kui ka looduskeskkonda mõjutada jäätmekäitluses tekkiv nõrgvesi, reovesi, hais, visuaalne (esteetiline) pilt, müra, mis seostub jäätmekäitlusega, jäätmete põletamisest tulenev õhusaaste. Samuti mõjutab oluliselt keskkonda ressursside tarbimine. Mida rohkem jäätmeid taaskasutatakse, seda vähem raisatakse ressursse.

Jäätmekäitluse erinevates etappides on keskkonnamõjud erinevad. Seetõttu tuleb vaadelda igat jäätmekäitluse etappi eraldi.

6.1. Jäätmete tekke ja jäätmete kogumise keskkonnamõju

Jäätmete kogused, mis viiakse otseselt keskkonda, sõltuvad suuresti jäätmete sorteerimisest ja taasing korduvkasutusest. Mida rohkem jäätmeid sorteeritakse, seda rohkem suudetakse vähendada jäätmete negatiivset keskkonnamõju. Sorteerimise käigus eraldatakse taaskasutatav materjal ja ohtlikud jäätmed. Nii on võimalik kokku hoida tarbitavaid ressursse ja vältida ohtlike ainete keskkonda sattumist.

Olmejäätmete kogumine võib mõjutada inimeste elukeskkonda ebameeldiva haisu levitamise kaudu. See oht tekib siis, kui olmejäätmekonteineritesse pannakse toidujäätmeid ja neid ei tühjendata piisavalt sageli.

Kui Avinurmes õnnestub täita jäätmekavas esitatud eesmärged, suurendada jäätmete sorteerimist ja liigiti kogumist, luues elanikele võimalusi liigiti kogutud jäätmete üleandmiseks ja motiveerides neid keskkonnateadlikkuse tõusu, majandusliku kasu ning järelvalve tõhustamise kaudu, siis väheneb ka jäätmete tekkest ja kogumisest tulenev keskkonnamõju.

6.2. Jäätmeveo keskkonnamõju

Olulisemaid jäätmeveoga seotud keskkonnamõjude vähendajaid on korraldatud olmejäätmevedu. See võimaldab jäätmete kogumist logistiliselt paremini korraldada ja vähendada jäätmeveokite poolt läbitavaid vahemaid ning transpordist tingitud keskkonnamõju. Korraldatud jäätmeveo rakendamisel välditakse jäätmeveo keskkonnamõju ka sellega, et teenindab ainult üks jäätmevedaja ning seeläbi

tuleb vedu vallaharvale ka odavam. Jäätmete taaskasutamine koha peal vähendab oluliselt vajadust jäätmeveo järel.

6.3. Jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõju

Põhiliseks viisiks jäätmete kõrvaldamise keskkonnamõjude vähendamiseks on kõrvaldatavate jäätmekoguste sihipärane vähendamine ja taaskasutatavate jäätmekoguste suurendamine. Olulisteks aspektideks on seejuures orgaaniliste jäätmete biokäitluse juurutamine ja sel moel orgaaniliste jäätmete prügilasse ladestamise vähendamine, pakendijäätmete kogumissüsteemi juurutamine, vanapaberi ja ohtlike jäätmete eraldikogumine. Korraldatud jäätmeveo rakendamisega saab ära hoida omavoliliste prügilate tekitamist ja ka ebakorrektsed jäätmetega ümberkäimist.

Kõige suuremaks probleemiks on praegu metsaalused, kuhu on tekkinud ebaseaduslikud prügi mahapanemise kohad, samuti keskkonnale kahjulike jäätmete põletamine. Eelkõige on see põhjustatud inimeste teadmatusest, millist kahju jäätmed tekitavad loodusele ning järelevalve puudumisest jäätmekäitluse üle.

Kompostimisväljakute ja jäätmetekogumise punkti rajamisel tuleb juba projekteerimise käigus arvestada ka tulevikus tekkivate keskkonnamõjudega ja neid võimaluste piires vältida või minimeerida.

6.4. Kokkuvõte

Jäätmekäitluse negatiivsete keskkonnamõjude minimeerimiseks on vaja rakendada käesolevas jäätmekavas loetletud tegevusi, mis aitavad korrastada jäätmekäitlust, suurendada jäätmete sortimist ja taaskasutust, vähendada prügilasse ladestatavate jäätmete koguseid ning seega ka ohtlike jäätmete sattumist keskkonda. Eesmärk on suurendada taaskasutatava materjali ringlust ning vältida selle ladestumist looduskeskkonnas.

7. Tegevuskava ja investeeringute vajadus

Tegevuskava ja investeeringute vajadus

Jrk nr	Tegevused	2005 (tuhat kr)	2006 (tuhat kr)	2007 (tuhat kr)	2008 (tuhat kr)	2009 (tuhat kr)	Kokku (tuhat kr)	Rahastamisallikad
1.	Korraldatud jäätmeveo organiseerimine	67000	30000	30000	0	0	127000	
1.1.	Uue jäätmehoolduseeskirja koostamine ja vastuvõtmine						0	
1.2.	Korraldatud jäätmeveo määruse kehtestamine						0	

1.3.	Jäätmevaldajate registri asutamine ja andmebaasi loomine	12000					12000	VE
1.4.	Jäätmevaldajate registri haldamine						0	
1.5.	Korraldatud jäätmeveo konkursi läbiviimine	1200					1200	VE
1.6.	Korraldatud jäätmeveo rakendamine ja konteinerite muretsemine	45000	30000	20000			95000	VE, F
2.	Pakendijäätmete eraldikogumine						0	
2.1.	Pakendijäätmete kogumissüsteemi loomine						0	ET
2.2.	Pakendijäätmete kogumissüsteemi haldamine						0	ET
3.	Vanapaberi ja –papi eraldikogumine	10000	10000	10000	20000		50000	
3.1.	Vanapaberi eraldi kogumise korraldamine korraldatud jäätmeveo raames üle kuue korteriga keskküttega korterelamutes						0	JVT
3.2.	Vanapaberikonteinerite paigutamine	10000	10000	10000	20000		50000	JVT, VE
3.3.	Paberijäätmete eraldikogumine ettevõtetest						0	ET, JVT
4.	Kompostitavate jäätmete eraldikogumine ja käitlus	40	8	40	10	10	108	
4.1.	Haljasaladel tekkivate jäätmete kompostimisse suunamine	5000	5000	6000	6000	6000	28000	VE
4.2.	Kalmistutel biolagunevate jäätmete konteinerite paigaldamine ja jäätmete kompostimisse suunamine	5000	3000	4000	4000	5000	21000	VE
4.3.	Kompostimisväljakute rajamine	30000		30000			60000	ET, JVT
4.4.	Korruselamutes biolagunevate jäätmete eraldikogumise juurutamine						0	JVT
5.	Reoveesette käitlus	15000	16000	16000	18000	18000	83000	
5.1.	Reoveesette käitlemise ja kasutamise päeviku sisseviimine ning pidamine						0	

5.2.	Regulaarsete setteproovide võtmine	1000	1000	1000	1000	1000	5000	ET
5.3.	Reoveesette vedu käitlusse	15000	15000	15000	17000	17000	30000	F, VE, ET
6.	Ohtlike jäätmete käitlus	62000	64000	37000	38000	13000	214000	
6.1.	Ohtlike jäätmete kogumisaktsioonide korraldamine	6000	7000	7000	8000	8000	36000	F, VE
6.3.	Ohtlike jäätmete kogumine jäätmepunktides	4000	5000	5000	5000	5000	24000	F, VE
6.4.	Probleemtoodete kogumissüsteemi väljatöötamine koostöös ettevõtjatega						0	ET, F
6.5.	Probleemtoodete kogumissüsteemi haldamine						0	ET
6.6.	Ohtlike jäätmete kogumispunkti rajamine Avinurmesse, Ulvi,	52000	52000	25000	25000		154000	F, VE, ET
7.	Tervishoiuasutuste jäätmete kogumise korraldamine						0	
7.1.	Jäätmehoolduseeskirja tervishoiuasutuste jäätmete käitlemist puudutava lisa kehtestamine						0	
8.	Ehitusjäätmete käitluse korraldamine		35000				35000	
8.1.	Jäätmehoolduseeskirja ehitusjäätmete käitlemist puudutava lisa kehtestamine						0	
8.2.	Ehitus- ja lammutusjäätmete käitlemise kava nõudmine ehitusloa taotluse koosseisus						0	
8.3.	Püsijäätmete ladestusala rajamine		35000				35000	VE, F
9.	Puidujäätmete likvideerimine						0	
9.1.	Puidujäätmete ladestuskohtade keskkonnaohtlikkuse selgitamine						0	ET
9.2.	Vanade puidujäätmete ladestuskohtade likvideerimine						0	ET
9.3.	Puidujäätmete taaskasutamine materjalina või kütteks						0	

9.4.	Puidujäätmete kasutamine rooveesetel kompostimisel						0	
10.	Põllumajandusjäätmete käitluse korraldamine	10000	7000	8000	9000	9000	43000	
10.1.	Loomsete jäätmete suunamine Väike-Maarja käitlustehasesse						0	
10.2.	Põllumajanduses tekkivate kilejäätmete üleandmisvõimaluste loomine	10000	7000	8000	9000	9000	43000	VE, ET, JVT
11.	Metallijäätmete kogumise korraldamine	10000	6000	7000	8000	9000	40000	
11.1.	Metallijäätmete konteineri paigutamine jäätme punkti	5000					5000	VE
11.2.	Metallijäätmete iga-aastase kogumsiringi korraldamine	5000	6000	7000	8000	9000	35000	VE, F
12.	Suuremõõtmeliste jäätmete kogumise korraldamine	8000	8000	8000	9000	9000	42000	
13.	Keskkonnajärelevalve tõhustamine						0	
13.1.	Keskkonnajärelevalvega tegelevate isikute määramine						0	
13.2.	Eraisikute ja ettevõtete jäätmekäitluse kontrollimine						0	
14.	Jäätmekäitlusinfo jagamine ja keskkonnateadlikkuse tõstmine	5000	5000	5000	5000	6000	26000	VE, F
14.1.	Teavitusprojektide kava väljatöötamine						0	
14.2.	Iga-aastaste teavitusprojektide läbiviimine:	5000	5000	5000	5000	6000	26000	F, VE, ET
	KOKKU	398240	362008	249040	198010	113010	1320308	
	sh. valla eelarvest ca	73000	57000	49000	35000	22000	236000	

8. Võimalikud rahastamisallikad

Avinurme valla jäätmemajanduse korraldamisel on suurimaid investeeringuid lähiaastatel vaja:

- uute jäätmekäitluskohtade rajamiseks (jäätmete kogumispunktid, kompostimisväljakud, riskijäätmete kogumispunkt);
- jäätmete liigiti kogumise juurutamiseks.

Kogu maailmas on keskkonnapoliitikas üldtunnustatud põhimõtete *saastaja maksab ja tootja vastutus* rakendamine. Ka Eesti Vabariigi jäätmekäitlusala seadusandlus järgib samu põhimõtteid. *Jäätmeseaduses* on sätestatud, et jäätmekäitluse kulud kannab jäätmevaldaja (jäätmetekitaja). Samuti sätestab *Jäätmeseadus*, et korraldatud jäätmeveoga liitunud jäätmevaldaja on kohustatud tasuma jäätmeveo teenustasu, seejuures peab teenustasu olema piisav, et katta jäätmekäitluskohtade rajamiskasutamise-, sulgemise- ja järelhoolduskulud ning jäätmete veokulud.

Alates 01. maist 2004 laekub omavalitsuste eelarvesse 75% olmejäätmete keskkonda viimise eest makstavast saastetasust. Vastavalt *Jäätmeseadusele* tuleb see summa kulutada sihtotstarbeliselt jäätmehoolduse arendamiseks.

Osadest toodetest tekkivate jäätmete käitlemine on tootjate korraldada. Nii peavad pakendiettevõtjad *Pakendiseaduse* kohaselt korraldama pakendijäätmete kogumise ja taaskasutamise ette antud taaskasutuse sihtarvude täitmiseks. Probleemtoodete kogumise ja käitlemise eest vastutavad samuti ettevõtjad või edasimüüjad. Sisuliselt maksab nende jäätmete kogumise ja käitlemise kinni lõpptarbija juba kaupa ostes. Seega on jäätmekäitlusega seotud kulutuste katmine õigusaktidega pandud jäätmetekitajale. Suuremaid investeeringuid ei jõua tarbijad siiski üksi kinni maksta ja neid tuleb rahastada riigi ja omavalitsuse vahenditest või fondide kaudu.

Jäätmekäitluse finantseerimiseks tuleb kasutada kõiki võimalikke allikaid:

1. jäätmetekitajad (nende poolt makstav jäätmeveo teenustasu),
2. tootja vastutus,
3. kohaliku omavalitsuse eelarve,
4. riiklikud vahendid (RIP - riiklike investeeringute programm),
5. Sihtasutus Keskkonnainvesteeringute Keskus,
6. abirahad (EL struktuurfondid).

Kokkuvõte

Avinurme valla jäätmekava 2006 – 2010 annab ülevaate ja analüüsib jäätmemajanduse hetkeseisu Avinurme vallas. Välja on toodud jäätmemajanduses olevad probleemid. Püstitati eesmärgid jäätmemajanduse arendamiseks 2010. aastani ja koostati tegevuskava püstitatud eesmärkide täitmiseks. Lisaks on jäätmekavas toodud välja eesmärkide täitmiseks vajalikud ettevalmistavad tegevused, mis täita juba 2006. ja 2007. aasta jooksul. Avinurme valla jäätmekava 2006 - 2010 koostamisel on arvestatud kehtivatest õigusaktidest tulenevate nõuete ja kohustustega. Arvestatud on *Jäätmeseadusest* ja *Pakendiseadusest* tulenevate muudatustega jäätmemajanduse korraldamisel.

Avinurme vallas tekkivad olmejäätmete ladestatakse hetkel Torma prügilasse. Samas ei kasuta osa elanikkonnast üldse jäätmekäitlusteenust. Samuti toimuvad iga-aastased kogumisaktsioonid, kus võetakse vastu ka vanu kodumasinaid ja elektroonikaseadmeid. Pakendi jäätmete üleandmisvõimalused peaksid tulema „tõmbekeskustesse“ kaupluste juurde.

Olulisemad jäätmemajanduse probleemid Avinurme vallas on järgmised:

- nõuetele mittevastav olmejäätmete käitlus, sealhulgas valla prahistamine;

- liigiti kogutud jäätmete üleandmisvõimaluste puudumine;
- madal keskkonnateadlikkus ja jäätmekäitlusalase informatsiooni vähesus.

Avinurme valla jäätmemajanduse arendamisel on üldisteks eesmärkideks:

- jäätmetekke stabiliseerimine;
- illegaalse jäätmekäitluse minimiseerimine;
- sorteerimise ja taaskasutamise suurendamine.

Nende eesmärkide täitmiseks on oluline elanike keskkonnateadlikkuse kasv ja sorteerimisharjumuste juurutamine ning jäätmete kohtsorteerimise edendamine, sorteeritud jäätmete üleandmisvõimaluste loomine ning kontroll jäätmekäitluse üle. Kontrolli aitab tagada võimalikult suure hulga jäätmevaldajate haaratus üldisesse jäätmekäitlussüsteemi.

Olulisemateks tegevusteks jäätmemajanduse arendamisel Avinurme vallas on:

- korraldatud jäätmeveo organiseerimine;
- prügilasse ladestatavate jäätmekoguste ja nende ohtlikkuse vähendamine;
- jäätmekäitlusalase järeelvalve tõhustamine;
- elanike kaasamine ja keskkonnateadlikkuse edendamine;
- jäätmepunktide rajamine.

Väljatoodud tegevuste elluviimine aitab oluliselt korrastada jäätmemajandust Avinurme vallas. Saadakse parem ülevaade jäätmekäitlusest, parandatakse inimeste suhtumist ning suurendatakse nende teadmisi jäätmetega ümberkäimisest. See kõik aitab vähendada jäätmekäitlusest tulenevat negatiivset keskkonnamõju. Jäätmekava rakendamine on oluline, et säilitada Avinurme vallas meeldiv elukeskkond.

Kasutatud kirjandus

1. Jäätmekava koostamise juhend. Tallinn: SA REC Estonia, 2003.
2. Kalle, R. Ida-Virumaa jäätmeaudit. Lõputöö maastikukaitse ja -hoolduse erialal. Tartu: Eesti Põllumajandusülikool, 2000
3. Ida-Virumaa linna ja valla jäätmekava. Tartu: OÜ Hendrikson & Ko, 2004.
4. Ida-Virumaa jäätmekava. Tartu: AS Kobras, 2002.
5. Mooste valla jäätmekava 2005-2009. Mooste: 2004.
6. Üleriigiline jäätmekava. Tallinn: Keskkonnaministeerium, 2002.